

POSTĘPOWANIE NIEPROCESOWE

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

- Tryb postępowania nieprocesowego jest równorzędnym do procesu trybem postępowania rozpoznawczego,
- Zgodnie z kodeksowym domniemaniem rozpoznawania spraw w procesie, w ramach postępowania nieprocesowego rozpoznawane będą tylko i wyłącznie te sprawy, które zostały przekazane do tego trybu przez samego ustawodawcę.

§

Art. 13. [Tryby i rodzaje postępowania]

§ 1. Sąd rozpoznaje sprawy w procesie, chyba że ustawa stanowi inaczej. W wypadkach przewidzianych w ustawie sąd rozpoznaje sprawy według przepisów o postępowaniach odrębnych.

- Tak samo jak przy postępowaniach odrębnych, przewodniczący wydziału dokonuje początkowej dekretacji sprawy do rozpoznania w trybie nieprocesowym na podstawie art. 201 KPC. Jeżeli okazałoby się, że dekretacja była wadliwa i sprawa prowadzona jest w niewłaściwym trybie, sąd rozpatrujący sprawę ma obowiązek skierować ją do rozpoznania we właściwym trybie. Jeżeli sąd ten pozostanie sądem właściwym to wówczas musi rozpoznać daną sprawę we właściwym trybie. W przypadku zaś gdy zmiana trybu na tryb prawidłowy spowodowałaby, że sąd stałby się sądem niewłaściwym będzie zobligowany do przekazania sprawy właściwemu sądowi do rozpoznania w takim trybie. Czynność ta powinna zostać podjęta z urzędu w formie postanowienia, na które przysługiwać będzie zażalenie
- Należy mieć na uwadze, że badanie trybu postępowania odbywa się na każdym etapie postępowania i sąd zobowiązany jest brać pod uwagę tę okoliczność z urzędu.

Art. 201. [Badanie trybu postępowania]

§ 1. Przewodniczący bada, w jakim trybie sprawa powinna być rozpoznana oraz czy podlega rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu odrębnym, i wydaje odpowiednie zarządzenia. W wypadkach przewidzianych w ustawie przewodniczący wyznacza posiedzenie niejawne w celu wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

§ 2. Jeżeli sprawę wszczęto lub prowadzono w trybie niewłaściwym, sąd rozpozna ją w trybie właściwym lub przekaże właściwemu sądowi do rozpoznania w takim trybie. W wypadku przekazania stosuje się odpowiednio przepisy § 2 i 3 artykułu poprzedzającego. Każda jednak strona może żądać powtórzenia czynności sądu dokonanych bez jej udziału.

Art. 202. [Okoliczności brane przez sąd pod rozwagę z urzędu]

Okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu, jak również niewłaściwy tryb postępowania, brak należytego umocowania pełnomocnika, brak zdolności procesowej pozwanego, brak w składzie jego organów lub niedziałanie jego przedstawiciela ustawowego sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy.

- Celem postępowania nieprocesowego jest zapewnienie ochrony praw podmiotowych uczestników postępowania poprzez wydanie orzeczenia
- Co do zasady, w sprawach rozpatrywanych w postępowaniu nieprocesowym brak jest sporu o prawo → nie mamy więc zasadniczo do czynienia ze stronami o przeciwstawnych interesach, a z uczestnikami zainteresowanymi wynikiem danego postępowania. Z powyższego wynika, iż postępowanie rozpatrywane w trybie nieprocesowym nie będzie miało charakteru dwustronnego oraz, co do zasady, kontradyktoryjnego. Ale uwaga! Są oczywiście wyjątki, np. podział majątku po ustaniu wspólności majątkowej, czy też stwierdzenie nabycia spadku i dział spadku

JAK STOSOWAĆ REGULACJE KODEKSOWE W RAMACH SPRAW ROZPOZNAWANYCH W NIEPROCESIE?

KROK 1: stosujemy przepisy właściwe dla poszczególnych rodzajów spraw [526- 694⁸ KPC]

KROK 2: stosujemy przepisy ogólne właściwe dla postępowania nieprocesowego [506-525 KPC]

KROK 3: stosujemy odpowiednio przepisy o procesie- 13 § 2 KPC

Art. 13 § 2 KPC

Przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Odpowiednio, tzn. że:

- ❖ Niektóre regulacje procesowe nie znajdują w ogóle zastosowania,
- ❖ Niektóre regulacje procesowe znajdują zastosowanie po uwzględnieniu charakteru nieprocesu,
- ❖ Niektóre regulacje procesowe znajdują zastosowanie wprost

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

Właściwość rzeczowa:

Zasada: Sądy rejonowe jako sądy właściwe do rozpoznawania spraw należących do trybu nieprocesowego. Znaczy to tyle, że inna właściwość sądu I instancji (czyli właściwość sądu okręgowego) musi wynikać wprost z konkretnego przepisu ustawowego.

Art. 507 KPC

Sprawy należące do postępowania nieprocesowego rozpoznają sądy rejonowe, z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów okręgowych.

§

Właściwość sądów okręgowych w nieprocesie:

- ❖ Sprawy o ubezwłasnowolnienie,
- ❖ Sprawy o separację na zgodny wniosek małżonków
- ❖ Sprawy o zniesienie separacji
- ❖ sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzone na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.
- ❖ rozstrzygnięcie sporu między:
 - radą pracowniczą przedsiębiorstwa a dyrektorem przedsiębiorstwa;
 - organami przedsiębiorstwa a organem założycielskim przedsiębiorstwa;
 - organami przedsiębiorstwa a organem sprawującym nadzór nad przedsiębiorstwem.
- ❖ Rejestracja dzienników i czasopism,
- ❖ Protesty wyborcze (dotyczące wyborów do organów JST)
- ❖ o zakaz rozpowszechniania nieprawdziwych informacji, orzeczenie przepadku materiałów wyborczych zawierających takie informacje, a ponadto o nakazanie ich sprostowania, publikacji odpowiedzi i przeprosin oraz o wpłacenie stosownej kwoty na rzecz organizacji pożytku publicznego

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW OKRĘGOWYCH W NIEPROCESIE

SPRAWY O
UBEZWŁASNOWIENIE,

SPRAWY O SEPARACJĘ NA ZGODNY
WNIOSEK MAŁŻONKÓW

SPRAWY O ODEBRANIE OSOBY
PODLEGAJĄCEJ WŁADZY
RODZICIELSKIEJ LUB POZOSTAJĄCEJ
POD OPIEKĄ PROWADZONE NA
PODSTAWIE KONWENCJI HASKIEJ Z
1980 R.

SPRAWY O ZNIESIENIE SEPARACJI

ROZSTRZYGNIĘCIE SPORU MIĘDZY
RADĄ PRACOWNICZĄ
PRZEDSIĘBIORSTWA A DYREKTOREM
PRZEDSIĘBIORSTWA

ROZSTRZYGNIĘCIE SPORU MIĘDZY
ORGANAMI PRZEDSIĘBIORSTWA A
ORGANEM ZAŁOŻYCIELSKIM
PRZEDSIĘBIORSTWA

ROZSTRZYGNIĘCIE SPORU MIĘDZY
ORGANAMI PRZEDSIĘBIORSTWA A
ORGANEM SPRAWUJĄCYM NADZÓR
NAD PRZEDSIĘBIORSTWEM

INNE SPRAWY Z USTAW
SZCZEGÓLNYCH, NP. REJESTRACJA
DZIENNIKÓW I CZASOPISM

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

Art. 508. [Właściwość miejscowa]

§ 1. Jeżeli właściwość miejscowa nie jest oznaczona w przepisie szczególnym, wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w braku miejsca zamieszkania - sąd miejsca jego pobytu. Do postępowania z urzędu właściwy jest sąd miejsca, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie będące podstawą wszczęcia postępowania. W braku wskazanych wyżej podstaw właściwy będzie sąd dla m.st. Warszawy.

§ 2. W wypadku gdy sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności albo gdy wymagają tego względy celowości, sąd nad nim przełożony wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd do rozpoznania sprawy w całości lub w części.

§ 3. Wyznaczenie następuje z urzędu albo na przedstawienie sądu właściwego, albo też na wniosek właściwego organu lub osoby zainteresowanej, po wysłuchaniu w razie potrzeby innych osób zainteresowanych.

§ 4. Przepisu art. 48¹ nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu wieczystoksięgowym i postępowaniu rejestrowym, a także w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz o dział spadku.

KROK 1: ustalenie czy istnieje przepis szczególny dotyczący właściwości miejscowej sądu

Np.: Art. 526. [Właściwość sądu]

§ 1. W sprawach o uznanie za zmarłego właściwy jest sąd ostatniego miejsca zamieszkania zaginionego, a w braku tej podstawy - sąd wskazany w art. 508 § 1.

Art. 544. [Właściwość sądu]

§ 1. Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów.

§ 2. W sprawach tych właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, a w braku miejsca zamieszkania - sąd miejsca jej pobytu.

KROK 2: w przypadku braku regulacji szczególnej:

§

a) Dla spraw wszczynanych na wniosek:

- ❖ Sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy,
- ❖ Sąd miejsca pobytu wnioskodawcy (gdy brak miejsca zamieszkania),

KROK 3 DLA SPRAW WSZCZYNANYCH NA WNIOSEK: w przypadku dwóch powyższych podstaw- Sąd dla m. St. Warszawy

b) Dla spraw wszczynanych z urzędu:

- ❖ Sąd miejsca, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie będące podstawą wszczęcia postępowania

KROK 3 DLA SPRAW WSZCZYNANYCH Z URZĘDU: Sąd dla m. St. Warszawy (gdy brak powyższej podstawy)

▪ Należy mieć na uwadze, że wskazane wyżej właściwości (niezależnie czy mówimy o kroku nr 1 czy 2) dotyczą właściwości WYŁĄCZNEJ!

§

▪ Omawiana regulacja odnosi się także do właściwości delegacyjnej. Wyznaczenie innego sądu jest możliwe, gdy:

- ❖ sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności albo gdy wymagają tego względy celowości- wówczas sąd nad nim przełożony wyznacza inny sąd (wyznaczy urzędu lub gdy zgłosi to sąd właściwy lub zawnioskuje o to właściwy organ lub zawnioskuje o to osoba zainteresowana);
- ❖ Mamy do czynienia z wyłączeniem sędziego z mocy samej ustawy (iudex inhabilis); wówczas, gdy wyłączenie nastąpiło na podstawie art. 48 § 1 pkt 1-4 sąd występuje do sądu nad nim przełożonego o wyznaczenie innego sądu do rozpoznania sprawy, a sąd przełożony wyznacza inny równorzędny sąd. Omawiana właściwość delegacyjna nie znajdzie jednak zastosowania w postępowaniu wieczystoksięgowym i postępowaniu rejestrowym, a także w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz o dział spadku

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU- USTALENIE WŁAŚCIWOŚCI MIEJSCOWEJ

DLA SPRAW WSZCZYNANYCH NA WNIOSEK

KROK 1: ustalenie czy istnieje przepis szczególny dotyczący właściwości miejscowej sądu

KROK 2: w przypadku braku regulacji szczególnej: Sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy

KROK 2': w przypadku braku regulacji z kroku 2: Sąd miejsca pobytu wnioskodawcy

KROK 3: w przypadku dwóch powyższych podstaw- Sąd dla m. St. Warszawy

DLA SPRAW WSZCZYNANYCH Z URZĘDU

Sąd miejsca, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie będące podstawą wszczęcia postępowania

Sąd dla m. St. Warszawy (gdy brak powyższej podstawy)

SKŁAD SĄDU

Zasada: jeden sędzia w ramach I instancji

Art. 47 § 1 (w zw. z 13 § 2 KPC)

W pierwszej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Wyjątki w ramach nieprocesu:

❖ 1 sędzia i dwóch ławników

Art. 509. [Skład sądu] Sprawy o przysposobienie w pierwszej instancji sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

❖ 3 sędziów zawodowych

Art. 544. [Właściwość sądu]

§ 1. Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów.

SKŁADY W NIEPROCESIE

1 SĘDZIA- REGUŁA

1 SĘDZIA I DWÓCH
ŁAWNIKÓW (NP. PRZY
SPRAWACH O
PRZYSPOBIENIE)

SKŁAD KOLEGIALNY-3
SĘDZIÓW (NP. W
SPRAWACH O
UBEZWŁASNOWNIENIE)

PODMIOTY

- Brak powodu i pozwanego, zamiast tego uczestnicy postępowania. Ustawodawca nie posługuje się terminem stron postępowania
- Zainteresowany, który, jeśli weźmie udział w sprawie, staje się uczestnikiem.

§

Art. 510. [Uczestnik; zainteresowany]

§ 1. Zainteresowanym w sprawie jest **każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania**, może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania **w drugiej instancji**. Jeżeli weźmie udział, staje się **uczestnikiem**. Na odmowę dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie przysługuje zażalenie.

§ 2. Jeżeli okaże się, że zainteresowany nie jest uczestnikiem, sąd **wezwie go do udziału w sprawie**. Przez wezwanie do wzięcia udziału w sprawie wezwany staje się uczestnikiem. W razie potrzeby wyznaczenia kuratora do zastępowania zainteresowanego, którego miejsce pobytu jest nieznanne, jego wyznaczenie następuje z urzędu.

- Sąd powinien badać interes zainteresowanego- jeżeli stwierdzi, że osoba nie jest zainteresowana wynikiem sprawy, powinien odmówić uczestnictwa w ramach konkretnego postępowania.

Zainteresowany staje się uczestnikiem:

- a) Poprzez zgłoszenie wniosku- Wnioskodawca
- b) wolicjonalnie- poprzez wzięcie udziału w sprawie
- c) Poprzez wezwanie do wzięcia udziału przez sąd
- d) Z mocy samego prawa [np. 546 § 1 KPC]

- Zdolność sądowa, procesowa- ustalana zgodnie z regulacją ogólną dot. procesu. Uwaga! Są wyjątki: np. 559 § 3 KPC, 560 § 1 KPC- **powyższe regulacje dotyczą osoby ubezwłasnowolnionej**

Wnioskodawca:

- podmiot uprawniony wskazany w KPC; jeżeli brak jest szczególnego unormowania- każdy zainteresowany (sąd bada wtedy czy wynik postępowania będzie rzeczywiście dotyczył praw Wnioskodawcy)
- Prokurator, RPO, RPD, RPP, organ wskazany w ustawie (np. starosta)

Niewzięcie przez zainteresowanego udziału w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym nie powoduje nieważności postępowania.

- Uchwała SN z dnia 20 kwietnia 2010 r., III CZP 112/09, dostęp SIP LEX

Wstąpienie zainteresowanego do udziału w sprawie dopiero w postępowaniu apelacyjnym (art. 510 § 1 zdanie pierwsze in fine k.p.c.), powodujące - w okolicznościach sprawy - pozbawienie go prawa do zaskarżenia orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji), stanowi podstawę uchylenia zaskarżonego postanowienia sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. [...] jakkolwiek nie można mówić o sprzeczności przepisu art. 510 § 1 k.p.c. - w części, w której dotyczy on możliwości wzywania do udziału w sprawie w postępowaniu odwoławczym - z przepisami art. 78 i 176 ust. 1 Konstytucji, to jednak na skutek jego stosowania, w odniesieniu do konkretnych osób, mogą powstać sytuacje, w których konstytucyjne prawo kontroli orzeczeń i postępowania sądowego zostanie naruszone lub odjęte [...]. W związku z tym, ilekroć sąd drugiej instancji stwierdzi, że wstąpienie zainteresowanego do udziału w sprawie dopiero w postępowaniu apelacyjnym, może spowodować pozbawienie go prawa do zaskarżenia orzeczenia (oczywiście przy uwzględnieniu elementu gravamen), tylekroć powinien, zamiast wydawać orzeczenie reformatoryjne, uchylić postanowienie sądu pierwszej instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania.

- Postanowienie SN z dnia 21 maja 2002 r., III CKN 948/00, dostęp SIP LEX

Kiedy zainteresowany staje się uczestnikiem?

Poprzez zgłoszenie
wniosku o
wszcęcie
postępowania

Poprzez wzięcie
udziału w sprawie

Poprzez wezwanie
do udziału przez
sąd

Z mocy samego
prawa

JAK ZAINICJOWAĆ POSTĘPOWANIE?

- Postępowanie w ramach nieprocesu może być wszczęte:
 - ❖ Na wniosek,
 - ❖ Z urzędu.

- Wnioskodawcą, zgodnie z informacjami ze slajdu poprzedniego może być:
 - ❖ Osoba wskazana wprost w KPC (np. 545 KPC- małżonek osoby, która ma zostać ubezwłasnowolniona),
 - ❖ W przypadku braku regulacji szczególnej- zainteresowany,
 - ❖ Prokurator oraz inne podmioty, do których stosuje się regulację dot. prokuratora (np. RPO, RPD)

- Jeżeli wniosek o wszczęcie postępowania zostanie złożony przez osobę niespełniającą powyższych wymogów, wniosek ten powinien zostać zasadniczo oddalony z powodu braku legitymacji.

- Jednakże przyjmuje się, że gdy w sprawie wzięty udział inne osoby i poparły wniosek, wówczas odpada przeszkoda wynikająca z braku legitymacji wnioskodawcy

Brak legitymacji po stronie wnioskodawcy, w razie gdy w postępowaniu o zniesienie współwłasności udział wzięty już inne osoby, które poparły wniosek, nie powinien prowadzić do zamknięcia postępowania. W takiej sytuacji skoro istnieją wśród uczestników osoby popierające żądanie określone we wniosku istnieje potrzeba kontynuowania postępowania i w razie potrzeby wezwania do udziału w nim innych osób. Przyłączenie się uczestnika do żądania udziału spadku i zniesienia współwłasności usuwa przeszkodę wynikającą z braku legitymacji wnioskodawcy.

- Postanowienie SN z dnia 14 lutego 2014 r., II CSK 216/13, LEX

Art. 506. [Wszczęcie postępowania nieprocesowego]

Sąd wszczyna postępowanie nieprocesowe na wniosek; w wypadkach wskazanych w ustawie sąd może wszcząć postępowanie także z urzędu.

- Mimo, że ustawodawca posłużył się terminem „może wszcząć postępowanie z urzędu”, uznać należy, że sąd powinien wszcząć takie postępowanie, o ile zachodzą okoliczności uzasadniające wszczęcie takiego postępowania.

- Trafnie podsumował J. Gudowski, że zasadą jest, że sąd wszczyna postępowanie nieprocesowe na wniosek, tam jednak, gdzie brany jest pod uwagę **prewencyjny charakter ochrony sądowej lub interes publiczny**, kodeks postępowania cywilnego lub przepisy szczególne przewidują możliwość wszczęcia postępowania z urzędu. (komentarz do art. 506 KPC [w:] Ereciński Tadeusz (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom IV. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające, wyd. V, uwaga nr 11, dostęp SIP LEX)

- Kiedy sąd może wszcząć postępowanie z urzędu:
 - ❖ Gdy dopuszczalne jest wszczęcie postępowania na wniosek albo z urzędu, (np. 635 KPC, gdzie Sąd dokonuje zabezpieczenia spadku na wniosek lub z urzędu)
 - ❖ Gdy ustawa przewiduje tylko wszczęcie postępowania z urzędu, np.: 543 lub art. 569 § 2 KPC

WNIOSEK- pismo inicjujące postępowanie

§

Art. 511. [Treść wniosku]

§ 1. Wniosek o wszczęcie postępowania powinien czynić zadość przepisom o pozwie, z tą zmianą, że zamiast pozwanego należy wymienić zainteresowanych w sprawie.

§ 2. Do wniosków prokuratora o wszczęcie postępowania nie stosuje się przepisów art. 55 i 56.

- WNIOSEK o wszczęcie postępowania jest kwalifikowanym pismem procesowym
 - ❖ Wymogi jak dla pozwu
 - ❖ Wymogi dla pisma procesowego
 - ❖ We wniosku nie oznaczamy pozwanego, a wymieniamy zainteresowanych w sprawie (tutaj chodzić powinno raczej tylko o te osoby, o których Wnioskodawca wie, że mają interes prawny w załatwieniu sprawy; w przeciwnym wypadku sąd może wezwać do udziału w sprawie pozostałych)
 - ❖ Uiszczenie odpowiedniej opłaty
 - ❖ W sprawie, która może być wszczęta z urzędu braki wniosku nie mogą tamować rozpoznania sprawy
- Pamiętać należy, że w przypadku niektórych spraw rozpatrywanych w nieprocesie ustawodawca reguluje dodatkowe wymogi wniosku, np. 529, 607 KPC czy 626² gdzie istnieje konieczność złożenia wniosku w formie formularza

Do wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego należy dołączyć tyle jego odpisów, ilu jest uczestników postępowania

- orzeczenie SN z dnia 1 lutego 1950 r., Po.C. 305/49, PN 1950, nr 7–8, s. 128

- Przy brakach wniosku, sąd powinien zastosować odpowiednio regulacje art. 130- 130² KPC
- Uwaga na regulację szczególną z art. 511¹ KPC dot. postępowania wieczystoksięgowego i rejestrowego

§

Art. 511¹. [Zwrot wniosku nieopłaconego]

§ 1. W postępowaniu wieczystoksięgowym oraz w postępowaniach rejestrowych wniosek podlegający opłacie stałej, który nie został należycie opłacony, przewodniczący zwraca bez wezwania o uiszczenie tej opłaty. W zarządzeniu o zwrocie pisma należy wskazać wysokość należnej opłaty stałej.

§ 2. W terminie tygodniowym od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie pisma z przyczyn określonych w § 1 wnioskodawca może uiścić brakującą opłatę. Jeżeli opłata została wniesiona we właściwej wysokości, wniosek wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie następuje w razie kolejnego zwrotu wniosku z tej samej przyczyny.

WNIOSEK- CIĄG DALSZY

- Istnieje możliwość cofnięcia wniosku- jest to prawo Wnioskodawcy ograniczone

Art. 512. [Cofnięcie wniosku]

§ 1. Po rozpoczęciu posiedzenia albo po złożeniu przez któregokolwiek z uczestników oświadczenia na piśmie cofnięcie wniosku jest skuteczne tylko wtedy, gdy inni uczestnicy nie sprzeciwili się temu w terminie wyznaczonym.

§ 2. Cofnięcie wniosku o wszczęcie postępowania jest bezskuteczne w sprawie, której wszczęcie mogło nastąpić z urzędu.

- Jeżeli mamy do czynienia ze sprawą, w której, zgodnie z KPC postępowanie mogło być wszczęte na dwa sposoby (na wniosek lub z urzędu) i sprawa została wszczęta przez złożenie wniosku, to cofnięcie wniosku przez Wnioskodawcę będzie ZAWSZE bezskuteczne.
- W przypadku zaś spraw, które mogą być wszczęte tylko na wniosek, sytuacja ulega zmianie ze względu na czas, który upłynął od skutecznego wniesienia wniosku:
 - ❖ Jeżeli wniosek został złożony, ale nie rozpoczęło się posiedzenie sądowe, a żaden z uczestników postępowania nie złożył pisemnego oświadczenia danej sprawie- Wnioskodawca może cofnąć wniosek,
 - ❖ Jeżeli wniosek został złożony i albo którykolwiek z uczestników złożył oświadczenie na piśmie albo rozpoczęło się posiedzenie- wówczas Wnioskodawca może cofnąć wniosek, o ile pozostali uczestnicy nie sprzeciwili się temu cofnięciu w terminie wyznaczonym przez sąd.

§

- Jeżeli postępowanie wszczynane jest na wniosek- sąd jest względnie związany treścią wniosku i jego granicami (stąd też Wnioskodawca winien wskazać optymalne żądanie oraz uzasadnienie faktyczne).
- Względnie- na podstawie przepisów szczególnych sąd nie będzie bezwzględnie związany treścią wniosku; będzie dążył do rozstrzygnięcia zgodnego z rzeczywistym stanem faktycznym i prawnym (np.: *Art. 677§ 1 zd.1 kpc: Sąd stwierdzi nabycie spadku przez spadkobierców, choćby były nimi inne osoby niż te, które wskazał uczestnicy.*)
- Jeżeli postępowanie może być wszczęte także z urzędu, sąd nie jest związany treścią i granicami wniosku
- K. Markiewicz (Zasady orzekania w postępowaniu nieprocesowym, dostęp Legalis) wysunął następującą tezę:

Oznaczając granicę orzekania, niezbędne jest więc uwzględnienie specyfiki poszczególnych rodzajów spraw postępowania nieprocesowego. Z tego, co zostało powiedziane, wynika, że można wyróżnić trzy rodzaje spraw: takie, które są wszczynane na wniosek i sąd orzeka w jego granicach; takie, gdzie, co prawda, wszczęcie postępowania uzależnione jest od żądania wnioskodawcy, ale sąd ma obowiązek w pewnym zakresie orzec z urzędu i niezależnie od treści wniosku; oraz sprawy, które mogą być wszczęte z urzędu.

Art. 514. [Rozprawa]

§ 1. Rozprawa odbywa się w wypadkach wskazanych w ustawie. W innych wypadkach wyznaczenie rozprawy zależy od uznania sądu. Mimo niewyznaczenia rozprawy sąd przed rozstrzygnięciem sprawy może wysłuchać uczestników na posiedzeniu sądowym lub zażądać od nich oświadczeń na piśmie.

§ 2. Jednakże nawet w wypadkach, gdy ustawa wymaga przeprowadzenia rozprawy, sąd może, bez wzywania zainteresowanych do udziału w sprawie, oddalić wniosek na posiedzeniu niejawnym, jeżeli z treści wniosku wynika oczywisty brak uprawnienia wnioskodawcy.

- W ramach postępowania nieprocesowego zasadą jest posiedzenie sądowe (według SN będą to posiedzenia niejawne- patrz: następny slajd).
- Rozprawa odbywa się albo w wypadkach wskazanych ustawowo albo jeżeli sąd uzna, że istnieje konieczność wyznaczenia rozprawy.
- Mimo że przepis stanowi o uznaniu sądu, przyjmuje się, że nie chodzi w tym miejscu o dowolność. Wydaje się, że zawsze wtedy, kiedy wyznaczenie rozprawy przyczyniłoby się do prawidłowego i bardziej wnikliwego rozpoznania sprawy, sąd powinien tę rozprawę wyznaczyć- np. w sytuacji, gdy interesy uczestników okażą się sporne
- Przed rozstrzygnięciem sprawy sąd jest uprawniony do wysłuchania uczestników na posiedzeniu lub do zażądania od nich pisemnych oświadczeń
- Wysłuchanie uczestników nie stanowi ich przesłuchania!

„Niejednoznacznie brzmi określenie "posiedzenie sądowe", mogące przez swą ogólność oznaczać prima facie wszystkie rodzaje posiedzeń sądowych, a więc niejawne i jawne, w tym rozprawy. Taki wniosek jest jednak nie do przyjęcia, stanowczo bowiem przemawia przeciwko niemu kontekst, jaki stwarza zdanie drugie art. 514 § 1. W sytuacji, w której sąd nie wyznacza rozprawy, tzn. gdy nie jest ona obowiązkowa lub sąd nie uznał za konieczne lub potrzebne jej wyznaczenie, ustawodawca dopuścił wysłuchanie uczestników na posiedzeniu sądowym lub zażądanie od nich - a ściślej zażądanie i przyjęcie - oświadczeń na piśmie. Ułożenie tych dwu form indagowania uczestników w szyku alternatywy oznacza ich równoważność (równorzędność), a jest ona możliwa do zaakceptowania tylko wtedy, gdy przez pojęcie "posiedzenie sądowe" rozumie się posiedzenie sądowe niejawne. To oczywiste, gdyż skoro ustawodawca dopuszcza "wysłuchanie" w formie pisemnej, a więc praktycznie bez odbycia jakiegokolwiek posiedzenia, to trudno uznać, że jako alternatywny równoważnik tej formy ustalił posiedzenie jawne. Zważywszy, że posiedzenie jawne praktycznie nie różni się od rozprawy - odróżnia je jedynie "roztrząsanie" wyników postępowania dowodowego (por. art. 210 § 3 k.p.c.), choć i na posiedzeniu jawnym niebędącym rozprawą takie "roztrząsanie" nie jest wyłączone (por. art. 153 § 2 k.p.c.) - staje się oczywiste, iż drogą do przyspieszenia i uproszczenia postępowania w razie niewyznaczenia rozprawy nie może być wyznaczenie posiedzenia jawnego, wymagającego podjęcia wielu czynności przygotowawczych i technicznych, m.in. zawiadomienia wszystkich uczestników o terminie, dokonania skutecznych doręczeń etc. Należy zatem przyjąć, że używając terminu "posiedzenie sądowe" na określenie forum wysłuchania uczestników ustawodawca miał na względzie posiedzenie niejawne.”

PRZEBIEG- POSTĘPOWANIE DOWODOWE

- Postępowanie dowodowe odbywać się będzie zasadniczo na tych samych zasadach co w procesie. Wyjątki uregulowane są w art. 515 KPC oraz w ramach art. 671 KPC- gdzie mowa jest o specyficznym dowodzie w postaci zapewnienia spadkowego

Art. 515. [Postępowanie dowodowe] Sąd może, stosownie do okoliczności, przesłuchać świadków i biegłych bez przyrzeczenia oraz w nieobecności uczestników, może również zażądać od osób, które nie są uczestnikami, złożenia wyjaśnień na piśmie.

- Złożenie wyjaśnień na piśmie odnosi się tylko i wyłącznie do zewnętrznego kręgu osób- taka forma nie będzie mogła być zastosowana w przypadku uczestników postępowania. Niektórzy przedstawiciele doktryny uważają, że pisemne wyjaśnienia osób trzecich (a więc świadków czy biegłych, którzy posiadają wiedzę o faktach istotnych z punktu widzenia roztrząsanej sprawy) stanowią przejaw pisemnego dowodu z zeznań świadków (tak m.in. J. Gudowski). W związku z posłużeniem się przez ustawodawcę terminem „wyjaśnienie na piśmie” tego typu teza może budzić wątpliwości. Dlatego też wydaje się, że stanowisko zajęte przez Kunickiego jest w tej sprawie trafne. Mianowicie twierdzi on, że „wyjaśnienia na piśmie **nie są dowodem w sprawie** (nie stanowią zeznań), lecz mają na celu dostarczenie sądowi informacji o ewentualnych dowodach albo o osobach zainteresowanych w sprawie” (komentarz do art. 5115 KPC, [w:] A. Góra-Błaszczkowska, Komentarz)

Według niektórych przedstawicieli doktryny powyższa regulacja uchyla obowiązek zawiadamiania wszystkich (niektórych) uczestników o czasie i miejscu przeprowadzania tych dowodów.

- Ażeby uczestnik postępowania, który był nieobecny przy przesłuchaniu świadka lub biegłego mógł wnieść zarzuty, co do wiarygodności złożonych zeznań lub też co do sposobu przeprowadzenia tego dowodu, musi mieć zagwarantowany dostęp do treści zeznań. W sytuacji istotności takiego zarzutu przyjmuje się, że sąd będzie zobligowany do powtórzenia takiego dowodu

PRZEBIEG- POZOSTAŁE INFORMACJE

§

Art. 511². [Obowiązek wniesienia odpowiedzi na wniosek o wszczęcie postępowania; posiedzenie przygotowawcze]

§ 1. Wniesienie odpowiedzi na wniosek o wszczęcie postępowania jest obowiązkowe, tylko gdy przewodniczący tak zarządzi.

§ 2. Posiedzenie przygotowawcze można wyznaczyć niezależnie od wniesienia odpowiedzi na wniosek.

- Powyższa regulacja została wprowadzona w drodze ostatniej nowelizacji lipcowej
- W przeciwieństwie do procesu, wniesienie odpowiedzi na pismo inicjujące postępowanie nie jest obowiązkowe automatycznie, a staje się takie dopiero, gdy przewodniczący tak zarządzi.
- § 2 wskazuje na możliwość przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego także w ramach nieprocesu. Wskazać jednak trzeba, że już przed wprowadzenie tej regulacji, sąd miał spole pole manewru (por. 514 § 1 zd. 2: mimo niewyznaczenia rozprawy sąd przed rozstrzygnięciem sprawy może wysłuchać uczestników na posiedzeniu sądowym lub zażądać od nich oświadczeń na piśmie)

§

Art. 513. [Niestawiennictwo uczestników]

Niestawiennictwo uczestników nie tamuje rozpoznania sprawy. Przepisów o wyroku zaocznym nie stosuje się.

- Regulacja spowodowana brakiem „zaoczności” występującym w nieprocesie

Art. 516. [Orzeczenia] Orzeczenia sądu w postępowaniu nieprocesowym zapadają w formie postanowień, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

- W postępowaniu nieprocesowym nie mamy do czynienia z formami orzeczeń merytorycznych znanych procesowi- tj. z wyrokami i nakazami zapłaty.
- Tutaj zasadniczą formą rozstrzygnięć jest postanowienie (uwaga: w ramach postępowania wieczystoksięgowego orzeczeniem jest wpis w księdze wieczystej i wykreślenie wpisu).
- Uwaga! W ramach nieprocesu możemy wyróżnić sprawy, które nie wymagają do ich zakończenia wydawania jakiegokolwiek orzeczenia- np. sprawy dot. ogłoszenia testamentu

- Postanowienia w nieprocesie możemy podzielić na:
 - ❖ Postanowienia co do istoty sprawy, tj. postanowienia merytoryczne,
 - ❖ Postanowienia niemerytoryczne, formalne, procesowe, tj. nieodnoszące się do istoty sprawy.

- Postanowienia co do istoty sprawy mogą mieć charakter:
 - ❖ Deklaratywny (np. orzeczenie stwierdzające zgon),
 - ❖ Konstytutywny (np. orzeczenie dot. zniesienia współwłasności)

ORZECZENIE- CIĄG DALSZY

§

Art. 521. [Skuteczność orzeczenia; wstrzymanie wykonania orzeczenia]

§ 1. Jeżeli przepis szczególny inaczej nie stanowi, postanowienie orzekające co do istoty sprawy staje się skuteczne, a jeżeli wymaga wykonania - także wykonalne, po uprawomocnieniu się.

§ 2. Jeżeli postanowienie takie ulega z mocy ustawy wykonaniu przed uprawomocnieniem się, sąd, który wydał postanowienie, może stosownie do okoliczności wstrzymać jego wykonanie.

- Tylko postanowienia merytoryczne
- Powyższy przepis rozróżnia skuteczność od wykonalności; wykonalność- postanowienie nadające się do wykonania w ramach postępowanie egzekucyjnego (wykonawczego- art. 578¹); skuteczność- ogół skutków prawnych i faktycznych innych niż wykonalność

§

Art. 522. [Wykonanie postanowień z urzędu]

Postanowienia wydane w sprawie, która może być wszczęta z urzędu, podlegają wykonaniu z urzędu.

- Z urzędu następuje nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności

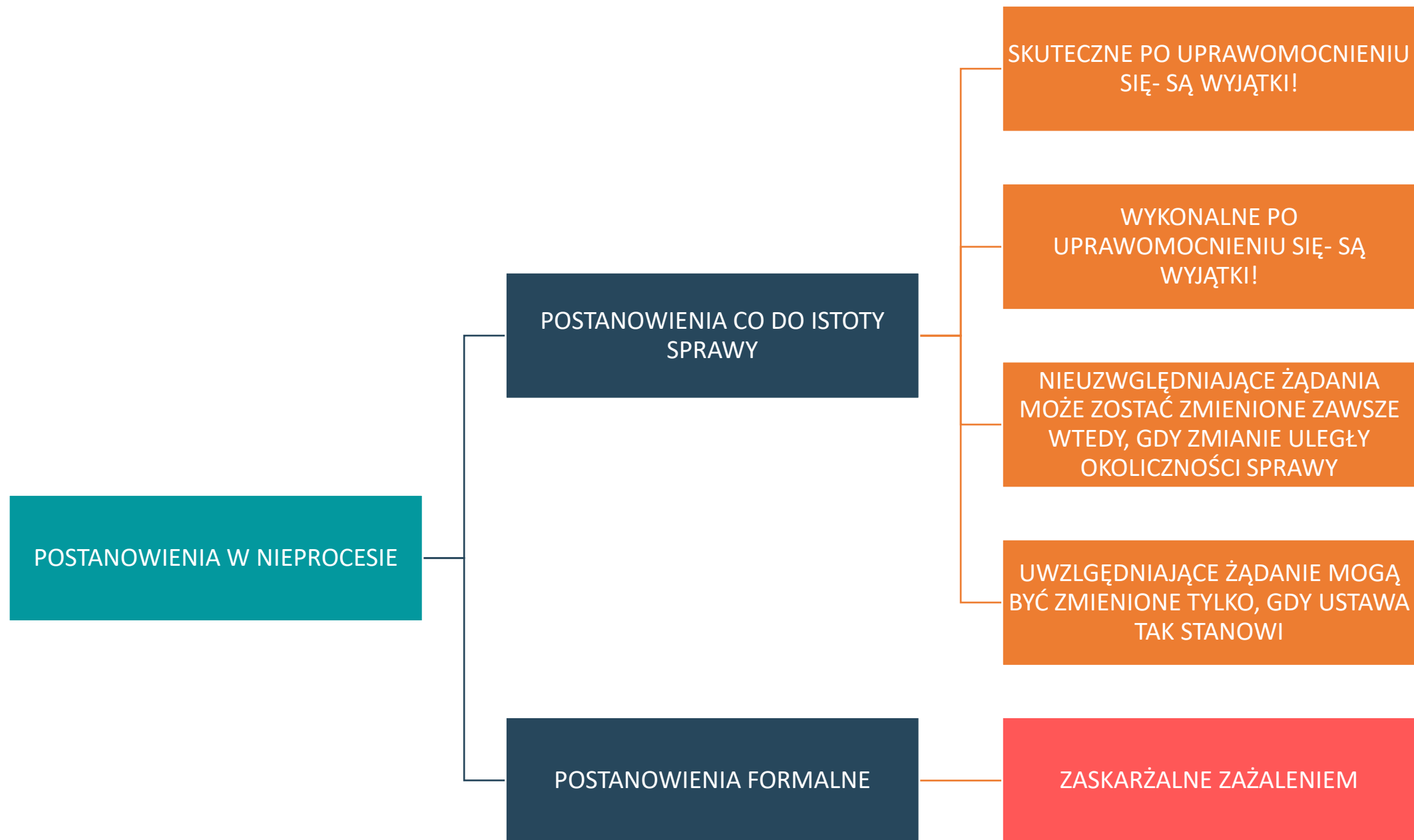
§

Art. 523. [Zmiana prawomocnego postanowienia] Prawomocne postanowienie orzekające co do istoty sprawy nie może być zmienione ani uchylone, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jednakże prawomocne postanowienie oddalające wniosek sąd może zmienić w razie zmiany okoliczności sprawy.

- Z powyższego wynika, że postanowienie co do istoty sprawy uwzględniające żądanie nie może być zmienione, o ile wprost nie przewidział tego ustawodawca. Przepisami szczególnymi będą np. art. 559 dot. uchylenia ubezwłasnowolnienia, art. 539 i nast. dot. uchylenia postanowień orzekających uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu.
- Postanowienie oddalające wniosek, czyli postanowienie nieuwzględniające żądania może zostać zmienione zawsze wtedy, gdy zmianie uległy okoliczności sprawy. Przez zmianę okoliczności powinno się tutaj rozumieć zmianę stanu faktycznego sprawy.

POSTANOWIENIA

Art. 518. [Apelacja, zażalenie]

Od postanowień sądu pierwszej instancji orzekających co do istoty sprawy przysługuje apelacja.
Na inne postanowienia sądu pierwszej instancji, w wypadkach wskazanych w ustawie, przysługuje zażalenie.

- Środki odwoławcze
 - ❖ Od postanowień co do istoty sprawy- APELACJA
 - ❖ Od innych postanowień- ZAŻALENIE

- Inne środki zaskarżenia:
 - ❖ skarga na wpis w księdze wieczystej,
 - ❖ skarga na orzeczenie referendarza

- Nadzwyczajne środki:
 - ❖ Skarga kasacyjna
 - ❖ Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy
 - ❖ Skarga o wznowienie postępowania

SKARGA NA ORZECZENIE REFERENDARZA SĄDOWEGO

Art. 509¹. [Czynności referendarza]

§ 1. Czynności w postępowaniu wieczystoksięgowym może wykonywać referendarz sądowy.

§ 2. Czynności w postępowaniach dotyczących rejestrów i ewidencji prowadzonych przez sądy może wykonywać referendarz sądowy, z wyjątkiem przygotowania i prowadzenia rozprawy, odmowy wpisu partii politycznej do ewidencji, wykreślenia wpisu partii politycznej z ewidencji oraz zawieszenia wydawania dziennika lub czasopisma.

§ 3. Czynności w sprawach z zakresu prawa spadkowego może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego.

§ 4. Czynności w sprawach depozytowych może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem spraw o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu.

W ramach postępowania nieprocesowego referendarz może wykonywać czynności:

- ❖ W postępowaniu wieczystoksięgowym,
- ❖ W postępowaniach dot. rejestrów i ewidencji prowadzonych przez sądy (w ograniczonym zakresie),
- ❖ W sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego,
- ❖ W sprawach depozytowych, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu.

Art. 518¹. [Zaskarżanie wpisów]

§ 1. (uchylony).

§ 1¹. Na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga także w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłaby apelacja.

§ 2. (uchylony).

§ 3. W razie wniesienia skargi na wpis w księdze wieczystej wpis nie traci

§

mocy. Rozpoznając sprawę, sąd zmienia zaskarżony wpis przez jego wykreślenie i dokonanie nowego wpisu lub wydaje postanowienie, którym zaskarżony wpis utrzymuje w mocy albo uchyla go w całości lub w części i w tym zakresie wnioszek oddala bądź odrzuca, względnie postępowanie umarza.

§ 3a. W postępowaniu rejestrowym o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz rejestru zastawów w razie wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego zarządzające wpis, pozostaje ono w mocy do chwili rozpatrzenia skargi przez sąd rejonowy rozpoznający sprawę jako sąd pierwszej instancji. Rozpoznając sprawę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone orzeczenie i dokonany na jego podstawie wpis zmienia albo utrzymuje w mocy, albo uchyla w całości lub w części i w tym zakresie wnioszek oddala bądź odrzuca, względnie postępowanie umarza.

§ 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym:

1) od dnia czynności, gdy uczestnik był przy niej obecny lub był o jej terminie zawiadomiony;

2) w innych wypadkach niż wymienione w pkt 1 - od dnia doręczenia zawiadomienia uczestnika o dokonaniu czynności;

3) w przypadku braku zawiadomienia - od dnia dowiedzenia się o dokonaniu czynności, z tym że w postępowaniu o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego dla uczestników postępowania, którym postanowienia co do istoty sprawy nie doręcza się, termin do wniesienia skargi biegnie od daty wpisu w Rejestrze.

§ 5. (uchylony).

§ 6. (uchylony).

§

▪ Zasada: wniesienie skargi powoduje utratę mocy orzeczenia wydanego przez referendarza (wyjątki wskazane powyżej)

▪ Legitymacja do wniesienia skargi: każdy uczestnik postępowania, a także każdy zainteresowany, który nie brał udziału w sprawie

SKARGA KASACYJNA

Art. 519¹. [Skarga kasacyjna] § 1. Od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie - w sprawach z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego - przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. W sprawach z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli skarga kasacyjna przysługuje tylko w sprawach o przysposobienie oraz o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, chyba że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych.

§ 2¹. Skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.

§ 2². Skargę kasacyjną w sprawach, o których mowa w § 2¹, mogą wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Dziecka lub Rzecznik Praw Obywatelskich w terminie czterech miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

§ 3. W postępowaniu rejestrowym skarga kasacyjna przysługuje jedynie od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia z rejestru podmiotu podlegającego rejestracji.

§ 4. Skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących: 1) przepadku rzeczy;

2) zarządu związanego ze współwłasnością lub użytkowaniem;

3) zabezpieczenia spadku i spisu inwentarza, wyjawienia przedmiotów spadkowych, zarządu spadku nieobjętego oraz zwolnienia wykonawcy testamentu;

4) zniesienia współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych;

5) likwidacji niepodjętych depozytów.

Skarga kasacyjna w postępowaniu nieprocesowym przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy, a także od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia sprawy kończących postępowanie w sprawie

w następujących sprawach:

- 1) z zakresu prawa osobowego – bez ograniczeń,
- 2) z zakresu prawa rzeczowego – z wyjątkiem spraw dotyczących przepadku rzeczy i zarządu związanego ze współwłasnością i użytkowaniem
- 3) z zakresu prawa spadkowego (§ 1) – z wyjątkiem spraw dotyczących zabezpieczenia spadku i spisu inwentarza, wyjawienia przedmiotów spadkowych, zarządu spadku nieobjętego oraz zwolnienia wykonawcy testamentu oraz w sprawach o zniesienie współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 150 tys. zł ,
- 4) z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli skarga kasacyjna przysługuje wyłącznie w sprawach:
 - 1) o przysposobienie,
 - 2) o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami,
- 5) w postępowaniu rejestrowym, ale wyłącznie od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia z rejestru.
- 6) w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.

W innych sprawach skarga kasacyjna nie przysługuje

SKARGA O WZNOWIENIE POSTĘPOWANIA

Art. 524. [Wznowienie postępowania]

§ 1. Uczestnik postępowania może żądać wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, jednakże wznowienie postępowania nie jest dopuszczalne, jeżeli postanowienie kończące postępowanie może być zmienione lub uchylone.

§ 2. Zainteresowany, który nie był uczestnikiem postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, może żądać wznowienia postępowania, jeżeli postanowienie to narusza jego prawa. W takim wypadku stosuje się przepisy o wznowieniu postępowania z powodu pozbawienia możliwości działania.

Podmioty legitymowane do wniesienia skargi:

- Uczestnik postępowania- na wszelkich możliwych podstawach (odpowiednio stosujemy regulację dla procesu)
- Zainteresowany, który nie był uczestnikiem postępowania, o ile postanowienie narusza jego prawa

W pozostałym zakresie odpowiednio na podstawie art. 13 § 2 KPC stosujemy przepisy art. 399–416 KPC.

Art. 519². [Żądanie stwierdzenia niezgodności]

§ 1. Można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego postanowienia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie postanowienia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Powyższy artykuł jest dosłownym powtórzeniem treści art. 424¹ KPC, z tą tylko różnicą, że dotyczy on postanowień co do istoty sprawy

KATEGORIE SPRAW ROZPATRYWANE W RAMACH TRYBU NIEPROCESOWEGO

Z zakresu prawa osobowego

- ❖ Uznanie za zmarłego,
- ❖ Stwierdzenie zgonu
- ❖ Ubezwłasnowolnienie

Z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli

- ❖ Sprawy małżeńskie
- ❖ Inne sprawy rodzinne oraz sprawy opiekuńcze
 - Z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi (o powierzenie wykonywania, ograniczenie, zawieszenie, pozbawienie i przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalenie, ograniczenie albo zakazanie kontaktów z dzieckiem)
 - O przysposobienie
 - Z zakresu opieki
 - o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką
 - sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem
- ❖ Sprawy z zakresu kurateli

Z zakresu prawa rzeczowego

- ❖ O stwierdzenie zasiedzenia,
- ❖ O przepadek rzeczy
- ❖ Zarząd związany ze współwłasnością i użytkowaniem
- ❖ O zniesienie współwłasności
- ❖ O ustanowienie drogi koniecznej i służebności przesyłu
- ❖ Postępowanie wieczystoksięgowe

Z zakresu prawa spadkowego

- ❖ Zabezpieczenie spadku, wykaz inwentarza i spis inwentarza
- ❖ Przyjęcie lub odrzucenie spadku
- ❖ Ogłoszenie testamentu
- ❖ Wyjawienie przedmiotów spadkowych
- ❖ Przesłuchanie świadków testamentu ustnego
- ❖ Sprawy dotyczące wykonawcy testamentu
- ❖ Sprawy dotyczące zarządu sukcesyjnego
- ❖ Zarząd spadku nieobjętego
- ❖ Stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego
- ❖ Dział spadku
- ❖ Inne sprawy spadkowe

Z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi

Sprawy z zakresu prawa pracy

Sprawy depozytowe

- ❖ Złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego
- ❖ Zwrot depozytu sądowego składającemu i wydanie depozytu sądowego uprawnionemu
- ❖ Postępowanie w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu

Postępowanie rejestrowe

Zagadnienie	Powtórz- kliknij tutaj!
JAK DEKRETUJEMY SPRAWĘ DO NIEPROCESU	<<powtórz>>
KOLEJNOŚĆ STOSOWANIA REGULACJI KODEKSOWYCH W NIEPROCESIE	<<powtórz>>
WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU W NIEPROCESIE	<<powtórz>> <<powtórz>> <<powtórz>> <<powtórz>>
SKŁADY SĄDU W NIEPROCESIE	<<powtórz>>
UCZESTNIK, ZAINTERESOWANY	<<powtórz>>
JAK ZAINICJOWAĆ POSTĘPOWANIE W NIEPROCESIE	<<powtórz>>
CO POWINIEN ZAWIERAĆ WNIOSEK O WSZCZĘCIE POSTĘPOWANIA?	<<powtórz>>
JAK WYGLĄDA COFNIĘCIE WNIOSKU W NIEPROCESIE?	<<powtórz>>
ODRĘBNOŚCI DOT. POSTĘPOWANIA	<<powtórz>> <<powtórz>>
ORZECZENIA W NIEPROCESIE	<<powtórz>> <<powtórz>>

UBEZWŁASNOWIENIE

INFORMACJE WSTĘPNE

§

Art. 544. [Właściwość sądu]

§ 1. Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów.

§ 2. W sprawach tych właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, a w braku miejsca zamieszkania - sąd miejsca jej pobytu.

- Sprawami o ubezwłasnowolnienie będą:
 - ❖ sprawy o orzeczenie ubezwłasnowolnienia (tylko na wniosek)
 - ❖ Sprawy o uchylenie ubezwłasnowolnienia (na wniosek lub z urzędu)
 - ❖ Sprawy o zmianę ubezwłasnowolnienia (tylko na wniosek)

wraz ze wszystkimi kwestiami wypadkowymi rozstrzyganymi w tych sprawach

- Właściwość rzeczowa- sądy okręgowe
- Skład sądu I instancji- 3 sędziów
- Wyłączna właściwość miejscowa sądu- sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek albo sąd miejsc pobytu takiej osoby- gdy brak jest miejsca zamieszkania. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej sądu na podstawie powyższych podstaw, wydaje się, że powinno się wówczas brać pod uwagę art.

508 § 1 zd. 3, tj. że w sytuacji braku wskazanych wyżej podstaw właściwy będzie sąd dla m.st. Warszawy.

- Ważne! Inaczej kształtować się będzie podstawa kodeksowa do wyznaczenia miejsca zamieszkania w przypadku orzeczenia ubezwłasnowolnienia, a w przypadku sprawy o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia, jeżeli mamy do czynienia z osobą ubezwłasnowolnioną całkowicie.
- W przypadku spraw o orzeczenie ubezwłasnowolnienia- 25 KC dla osoby pełnoletniej, 26 i 28 KC dla osoby niepełnoletniej
- W przypadku zmiany ubezwłasnowolnienia całkowitego lub uchylenia tegoż zastosowanie znajdzie 27 KC
- Rozprawa w przypadku tych postępowań jest obligatoryjna- 555 KPC
- W sprawach o ubezwłasnowolnienie, o uchylenie oraz zmianę ubezwłasnowolnienia sąd może ustanowić dla osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie lub dla osoby ubezwłasnowolnionej, adwokata lub radcę prawnego z urzędu, nawet bez jej wniosku, jeżeli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie za potrzebny

SĄD OKRĘGOWY

KOLEGIALNY SKŁAD
SĄDU- 3 SĘDZIÓW

SĄD MIEJSCA
ZAMIESZKANIA/EW.
POBYTU OSOBY, KTÓREJ
DOTYCZY WNIOSEK

OBLIGATORYJNA
ROZPRAWA

SPRAWY O ORZECZENIE
UBEZWŁASNOWIENIA
TYLKO NA WNIOSEK

PODMIOTY UPRAWNIONE DO ZAINICJOWANIA POSTĘPOWANIA- WNIOSKODAWCA

Art. 545. [Wniosek]

§

§ 1. Wniosek o ubezwłasnowolnienie może zgłosić:

- 1) małżonek osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie;
- 2) jej krewni w linii prostej oraz rodzeństwo;
- 3) jej przedstawiciel ustawowy.

§ 2. Krewni osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie mogą zgłaszać tego wniosku, jeżeli osoba ta ma przedstawiciela ustawowego.

§ 3. Wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe można zgłosić już na rok przed dojściem do pełnoletności osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

§ 4. Kto zgłosił wniosek o ubezwłasnowolnienie w złej wierze lub lekkomyślnie, podlega karze grzywny.

uprawnionych do złożenia takiego wniosku lub, co prawda, są, ale ze względu na swoją nieporadność nie są w stanie samodzielnie zgłosić takiego wniosku

❖ Osoba, która miałaby zostać ubezwłasnowolniona (sporne!)

Wniosek o wszczęcie postępowania o ubezwłasnowolnienie może zgłosić także osoba, która ma być ubezwłasnowolniona.

- Postanowienie SN z dnia 20 października 1965 r. , sygn. II CR 273/65, LEX

Małoletni występując z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie rodzica musi działać za pośrednictwem kuratora ustanowionego przez sąd opiekuńczy. Reprezentowanie małoletniego wnioskodawcy przez jednego z rodziców w sprawie o ubezwłasnowolnienie drugiego rodzica nie znajduje uzasadnienia w przepisach prawa i w zasadach współżycia społecznego.

- Postanowienie SN z dnia 15 września 1972 r. , sygn. II CR 333/72, LEX

Katalog osób uprawnionych:

- ❖ małżonek- zawsze
- ❖ Krewni w linii prostej lub rodzeństwo- tylko wtedy, gdy osoba nie ma przedstawiciela ustawowego,
- ❖ Przedstawiciel ustawowy [rodzice sprawujący władzę rodzicielską nad dziećmi (art. 98 k.r.o.), opiekun ustanowiony przez sąd dla osoby małoletniej lub też całkowicie ubezwłasnowolnionej (art. 13 § 2 k.c.), kurator częściowo ubezwłasnowolnionego, któremu sąd opiekuńczy przyznał prawo reprezentowania jego osoby i majątku (art. 181 § 1 k.r.o.), kuratorzy ustanowieni w innych wypadkach wskazanych w ustawie (art. 178 k.r.o.)]
- ❖ Prokurator, RPO, RPD- postuluje się przy tym, ażeby inicjatywa tych podmiotów była ograniczona do takich sytuacji, gdzie: 1) nie budzi wątpliwości, że w danym stanie faktycznym istnieje konieczność ubezwłasnowolnienia takiej osoby, 2) nie ma podmiotów

- Zła wiara- np. wprowadzenie sądu w błąd co do podstaw ubezwłasnowolnienia
- Lekkomyślność- np. działania bez dostatecznej rozwagi przy próbie ograniczenia praw i wolności podmiotu, którego wniosek dotyczy
- Złą wiarę i lekkomyślność sąd może ocenić w zasadzie dopiero po przeprowadzeniu postępowania. Wtedy też, jeżeli stwierdzi on którąś z ww. przesłanek nałoży na Wnioskodawcę karę grzywny
- § 3. Wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe można zgłosić już na rok przed dojściem do pełnoletności osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.:kwestia niejednoznaczna: skuteczne dopiero po osiągnięciu przez nią pełnoletności

WNIOSKODAWCA

MAŁŻONEK
OSOBY, KTÓREJ
DOTYCZY
WNIOSEK

PRZEDSTAWICIEL
USTAWOWY

KREWNI W LINII
PROSTEJ,
RODZEŃSTWO

PROKURATOR,
RPO, RPD

OSOBA, KTÓREJ
DOTYCZY
WNIOSEK (sporne)

Art. 546. [Uczestnicy]

§ 1. Uczestnikami postępowania o ubezwłasnowolnienie są z mocy samego prawa prócz wnioskodawcy:

- 1) osoba, której dotyczy wniosek;
- 2) jej przedstawiciel ustawowy;
- 3) małżonek osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

§ 2. Postępowanie toczy się z udziałem prokuratora.

§ 3. Organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona praw osób niepełnosprawnych, udzielanie pomocy takim osobom lub ochrona praw człowieka, mogą wstąpić do postępowania w każdym jego stadium.

Niezależnie od osoby Wnioskodawcy obligatoryjnymi uczestnikami z mocy samego prawa są:

- ❖ osoba, której dotyczy wniosek,
- ❖ Jej przedstawiciel ustawowy,
- ❖ Małżonek,
- ❖ Prokurator

- Art. 546 KPC nie powoduje braku zastosowania art. 510 KPC w sprawach o ubezwłasnowolnienie. Sednem tej regulacji, tj. art. 546 jest to, że wymienione w tym katalogu osoby są uczestnikami postępowania o ubezwłasnowolnienie, niezależnie od faktycznego brania udziału w tym postępowaniu. Jest to zasadnicza różnica w porównaniu z 510 KPC, ponieważ zgodnie z tym przepisem zainteresowany stanie się uczestnikiem, jeżeli weźmie udział w tym postępowaniu.
- Zainteresowanym w sprawie o ubezwłasnowolnienie może być np. osoba żyjąca w konkubinacie z osobą, której dotyczy wniosek
- Istnieje możliwość wstąpienia do postępowania NGO.

OBLIGATORYJNE WYSŁUCHANIA OSOBY, KTÓREJ DOTYCZY WNIOSEK

§

Art. 547. [Wysłuchanie osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie]

§ 1. Osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, należy wysłuchać niezwłocznie po wszczęciu postępowania; wysłuchanie powinno odbyć się w obecności biegłego psychologa oraz - w zależności od stanu zdrowia osoby, która ma być wysłuchana - biegłego lekarza psychiatry lub neurologa.

§ 2. W celu wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, sąd może zarządzić przymusowe sprowadzenie tej osoby na rozprawę albo wysłuchać ją przez sędziego wyznaczonego. Na postanowienie sądu o przymusowym sprowadzeniu osoby na rozprawę przysługuje zażalenie.

§ 3. Niemożność porozumienia się z osobą, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, stwierdza się w protokole po wysłuchaniu biegłego lekarza i psychologa uczestniczących w posiedzeniu.

- Celem tej regulacji jest zorientowanie się sądu oraz biegłego co do stanu zdrowia takiej osoby oraz jej możliwości w zakresie samodzielnego działania przed sądem
- Od wysłuchania takiej osoby nie można odstąpić- jest to bowiem wysłuchanie obligatoryjne.
- Wysłuchanie powinno nastąpić przed sądem rozpoznającym sprawę lub przed sędzią wyznaczonym- w przypadku celowości takiego rozwiązania (duża uciążliwość itd.)
- Wybór pomiędzy odpowiednim biegłym związany jest ze stanem zdrowia osoby, której dotyczy wniosek. Stan ten powinien wynikać ze świadectwa dołączonego do wniosku. Jeżeli u takiej osoby występować będą zaburzenia psychiczne (np. choroba psychiczna lub upośledzenie umysłowe), właściwy będzie lekarz psychiatr; jeżeli zaś chodzi o uraz czaszkowo-mózgowy- powinien być to lekarz neurolog

DORADCA TYMCZASOWY

§

Art. 548. [Doradca tymczasowy]

§ 1. Jeżeli wniosek o ubezwłasnowolnienie dotyczy osoby pełnoletniej, sąd może na wniosek uczestnika postępowania lub z urzędu, przy wszczęciu lub w toku postępowania, ustanowić dla niej doradcę tymczasowego, gdy uzna to za konieczne dla ochrony jej osoby lub mienia.

§ 2. Przed ustanowieniem doradcy tymczasowego należy wysłuchać osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

§ 3. Doradcą tymczasowym należy ustanowić przede wszystkim małżonka, krewnego lub inną osobę bliską, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie wzgląd na dobro osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

§ 4. Sąd może zwrócić się do organizacji pozarządowej wymienionej w art. 546 § 3 o wskazanie osoby, która mogłaby być ustanowiona doradcą tymczasowym.

§ 5. Postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego staje się skuteczne z chwilą doręczenia go osobie, której dotyczy wniosek. W wypadkach określonych w art. 556 postanowienie staje się skuteczne z chwilą wydania.

- Cel ustanowienia doradcy: ochrona osoby, której postępowanie dotyczy lub jej mienia (nie ma konieczności jednoczesności występowania wskazanych przesłanek- tj. ochrona mienia i ochrona osoby, której dotyczy wniosek; wystarczy, że sąd uzna, iż aktualizuje się którakolwiek z tych przesłanek)
- Ustanowienie doradcy tymczasowego może nastąpić na wniosek lub z urzędu
- Ograniczenie instytucji doradcy: tylko dla osób pełnoletnich
- Etap: sąd może ustanowić takiego doradcę zarówno przy samym wszczęciu postępowania (na wstępnym etapie postępowania), jak i na dalszym etapie- w toku postępowania (też w ramach II instancji)

- Żeby ustanowić doradcę tymczasowego należy uprzednio wysłuchać osobę, której taki wniosek dotyczy.

Kto może być doradcą:

- ❖ małżonek,
- ❖ Krewny
- ❖ Inna osoba bliska (przyjaciół, partner życiowy itd. – chodzi tu o pozytywne więzi emocjonalne),

o ile wybór takiej osoby nie będzie stał na przeszkodzie ze względu na dobro osoby, której dotyczy wniosek,

- ❖ Osoba zarekomendowana przez NGO

- Forma: ustanowienie w drodze postanowienia. W ramach postanowienia sąd powinien wskazać zakres kompetencji takiego doradcy- mianowicie czy chodzi tylko o reprezentację takiej osoby czy o zarząd jej majątkiem czy też o obydwa te zakresy jednocześnie

Doradca tymczasowy ustanowiony dla osoby, względem której toczy się postępowanie o jej ubezwłasnowolnienie (art. 548 § 1 k.p.c.), może być - gdy sąd, przed którym toczy się postępowanie o ubezwłasnowolnienie, tak postanowi (art. 181 § 1 k.r.o. i art. 549 § 2 k.p.c.) - powołany do jej reprezentowania i do zarządu jej majątkiem. Wówczas jako przedstawiciel tej osoby może on na podstawie art. 901 § 1 k.c. odwołać darowiznę dokonaną przez osobę, dla której został ustanowiony.

- Postanowienie SN z dnia 21 czerwca 1968 r. , sygn. I CZ 77/68, LEX

- Skuteczność postanowienia o ustanowieniu doradcy- wyjątek od zasady przyjętej w art. 521 KPC, zgodnie z którym postanowienie staje się skuteczne po uprawomocnieniu się. Tutaj postanowienie staje się skuteczne z chwilą doręczenia go osobie, dla której doradca został ustanowiony.

DORADCA

TYLKO DLA OSOBY
PEŁNOLETNIEJ

USTANOWIENIE DORADCY
SKUTECZNE Z CHWILĄ
DORĘCZENIA
POSTANOWIENIA OSOBIE,
KTÓREJ DOTYCZY WNIOSEK

USTANOWIENIE DORADCY
SKUTKUJE OGRANICZENIEM
ZDOLNOŚCI DO CZYNNOŚCI
PRAWNYCH OSOBY, KTÓREJ
DOTYCZY WNIOSEK

USTANOWIENIE DORADCY
MOŻLIWE NA WNIOSEK I Z
URZĘDU

CEL USTANOWIENIA
DORADCY: ochrona osoby,
której postępowanie dotyczy
lub jej mienia

USTANOWIENIE DORADCY
MOŻLIWE PRZY WSZCZĘCIU
JAK I W TRAKCIE
POSTĘPOWANIA

DORADCA TYMCZASOWY- CIĄG DALSZY

Art. 549. [Skutek ustanowienia doradcy tymczasowego]

§ 1. Osoba, dla której ustanowiono doradcę tymczasowego, ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych na równi z osobą ubezwłasnowolnioną częściowo.

§ 2. Do doradcy tymczasowego stosuje się przepisy o kuratorze osoby częściowo ubezwłasnowolnionej.

Art. 550. [Utrata mocy postanowienia o ustanowieniu doradcy tymczasowego]

§ 1. Postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego traci moc z chwilą, gdy:

- 1) wniosek o ubezwłasnowolnienie został prawomocnie oddalony lub odrzucony albo postępowanie umorzono;
- 2) na skutek orzeczenia o ubezwłasnowolnieniu ustanowiony został opiekun lub kurator.

§ 2. Sąd odwołuje doradcę tymczasowego, jeżeli ustała potrzeba dalszej ochrony osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, lub jej mienia.

Art. 551. [Zawiadomienie sądu opiekuńczego]

§ 1. O ustanowieniu lub odwołaniu doradcy tymczasowego należy z urzędu zawiadomić sąd opiekuńczy.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie ustanowienia lub odwołania doradcy tymczasowego przysługuje zażalenie.

- Ustanowienie doradcy skutkuje ograniczeniem zdolności do czynności prawnych osoby, której dotyczy postępowanie! Zachowuje ona jednak zdolność procesową w niniejszej sprawie. Sąd, który ustanowił doradcę ma obowiązek z urzędu zawiadomić o tym fakcie sąd opiekuńczy.
- Doradca tymczasowy pełni swoją funkcję do czasu odwołania go przez sąd lub do momentu, w którym postanowienie o jego ustanowieniu straci moc

Doradca tymczasowy pełni swoją funkcję do czasu odwołania go przez sąd lub do momentu, w którym postanowienie o jego ustanowieniu straci moc

POSTANOWIENIE O
USTANOWIENIU DT TRACI
MOC Z CHWILĄ:

UPRAWOMOCNIENIA SIĘ POSTANOWIENIA O ODDALENIU WNIOSKU
O UBEZWŁASNOWIENIE;

UPRAWOMOCNIENIA SIĘ POSTANOWIENIA O ODRZUCENIU WNIOSKU
O UBEZWŁASNOWIENIE;

UPRAWOMOCNIENIA SIĘ POSTANOWIENIA O UMORZENIU
POSTĘPOWANIA W SPRAWIE O UBEZWŁASNOWIENIE;

UPRAWOMOCNIENIA SIĘ POSTANOWIENIA O
UBEZWŁASNOWIENIU, W KTÓRYM DLA OSOBY
UBEZWŁASNOWIIONEJ
USTANOWIONY ZOSTAŁ OPIEKUN/KURATOR

ODWOŁANIE DT

USTAŁA POTRZEBA DALSZEJ OCHRONY OSOBY LUB JEJ MIENIA

WNIOSEK O UBEZWŁASNOWOLNIENIE

Art. 511. [Treść wniosku]

§ 1. Wniosek o wszczęcie postępowania powinien czynić zadość przepisom o pozwie, z tą zmianą, że zamiast pozwanego należy wymienić zainteresowanych w sprawie.

§ 2. Do wniosków prokuratora o wszczęcie postępowania nie stosuje się przepisów art. 55 i 56.

Treść wniosku:

- 1) wskazanie sądu, do którego kierujemy wniosek;
- 2) dane wnioskodawcy + wskazanie, że wnioskodawca należy do katalogu osób uprawnionych
- 3) dane osoby, której wniosek dotyczy, ze danych umożliwiających jej indywidualizację;
- 4) wskazanie zainteresowanych;
- 5) sprecyzowane żądanie:
 - ❖ o ubezwłasnowolnienie całkowite,
 - ❖ o ubezwłasnowolnienie częściowe.
- 6) uzasadnienie:
 - ❖ W przypadku ubezwłasnowolnienia całkowitego: osoba, której wniosek dotyczy nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem ze względu na występującą chorobę psychiczną, niedorozwój umysłowy lub inne zaburzenie psychiczne, przy czym okoliczności te (tj. chorobę psychiczną, niedorozwój umysłowy lub inne zaburzenie psychiczne) należy uprawdopodobnić
 - ❖ W przypadku ubezwłasnowolnienia częściowego: osoba, której wniosek dotyczy potrzebuje pomocy w prowadzeniu swoich spraw z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, przy czym okoliczności te (tj. chorobę psychiczną, niedorozwój umysłowy lub inne zaburzenie psychiczne) należy uprawdopodobnić.

ŚWIADECTWA LEKARSKIE

Art. 552. [Świadectwo lekarskie; zaświadczenia]

§ 1. Jeżeli według wniosku ubezwłasnowolnienie ma być orzeczone z powodu choroby psychicznej lub niedorozwoju umysłowego, sąd przed zarządzeniem doręczenia wniosku zażąda, w wyznaczonym terminie, przedstawienia świadectwa lekarskiego wydanego przez lekarza psychiatrę o stanie psychicznym osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, lub opinii psychologa o stopniu niepełnosprawności umysłowej tej osoby. Jeżeli ubezwłasnowolnienie ma nastąpić z powodu pijaństwa, sąd żąda także przedstawienia zaświadczenia poradni przeciwalkoholowej, a jeżeli ubezwłasnowolnienie ma nastąpić z powodu narkomanii - zaświadczenia z poradni leczenia uzależnień.

§ 2. Sąd odrzuca wniosek o ubezwłasnowolnienie, jeżeli treść wniosku lub dołączone do wniosku dokumenty nie uprawdopodobniają istnienia choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego lub występowania innego rodzaju zaburzeń psychicznych osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie albo w razie niezłożenia żądanego świadectwa, opinii lub zaświadczenia, chyba że złożenie takich dokumentów nie jest możliwe.

- Sąd ma obowiązek zażądać od wnioskodawcy przedstawienia odpowiedniego świadectwa lekarskiego. Obowiązek ten aktualizuje się na początkowym etapie, jeszcze przed doręczeniem wniosku osobie, której ten wniosek dotyczy, czyli przed wszczęciem postępowania w sprawie
- Omawiane świadectwo lekarskie uzależnione jest od podstawy ubezwłasnowolnienia:
 - ❖ Choroba psychiczna lub niedorozwój umysłowy- świadectwo lekarskie wystawione przez lekarza psychiatrę
 - ❖ Niepełnosprawność umysłowa- świadectwo lekarskie wystawione przez lekarza psychologa
 - ❖ Pijaństwo- zaświadczenie poradni przeciwalkoholowej (za J. Gudowskim*: chodzi o zaświadczenie lekarza zajmującego się – w ramach powołanych do tego instytucji – leczeniem odwykowym osób uzależnionych od alkoholu)
 - ❖ Narkomania- zaświadczenie z poradni leczenia uzależnień (za J. Gudowskim*: zaświadczenie lekarza zajmującego się – w ramach powołanych do tego instytucji – leczeniem odwykowym osób uzależnionych od narkotyków. Za właściwy do wystawienia takiego zaświadczenia należy uznać podmiot leczniczy lub lekarza wykonującego indywidualną specjalistyczną praktykę lekarską)
- Wszystkie wymienione powyżej świadectwa/ zaświadczenia powinny zostać sporządzone po uprzednim osobistym zbadaniu osoby, której dotyczyć ma dokument. Muszą być to także świadectwa/ zaświadczenia aktualne. Przedłożenie świadectw wystawionych przez inne osoby, aniżeli wskazane w art. 552 KPC powinno zostać zaszeregowane jako niezłożenie wymaganego świadectwa- wówczas też sąd powinien taki wniosek odrzucić
- Wymienione wyżej świadectwa czy zaświadczenia nie mogą zastąpić badania, o którym mowa w art. 553 KPC

*[w:] Ereciński Tadeusz (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom IV. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające. Dostęp SIP LEX.

§

Art. 553. [Badanie przez biegłych; treść opinii biegłego]

§ 1. Osoba, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, musi być zbadana przez biegłego lekarza psychiatrę lub neurologa, a także psychologa.

§ 2. Opinia biegłego oprócz oceny stanu zdrowia psychicznego lub zaburzeń psychicznych albo rozwoju umysłowego osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, powinna zawierać umotywowaną ocenę zakresu jej zdolności do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw, uwzględniając postępowanie i zachowanie się tej osoby.

Art. 554. [Obserwacja w zakładzie leczniczym]

§ 1. Sąd może, jeżeli na podstawie opinii dwóch biegłych lekarzy uzna to za niezbędne, zarządzić oddanie osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, pod obserwację w zakładzie leczniczym na czas nie dłuższy niż sześć tygodni. W wyjątkowych wypadkach sąd może termin ten przedłużyć do trzech miesięcy.

§ 2. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłucha uczestników postępowania.

§ 3. Na postanowienie zarządzające oddanie do zakładu przysługuje zażalenie.

- Istnieje obligatoryjny wymóg przeprowadzenia badania osoby, której dotyczy wnioski przez zespół biegłych. W zależności od stanu zdrowia osoby będzie to zespół lekarza psychiatry i psychologa lub lekarza neurologa i psychologa.

W świetle art. 553 k.p.c. stanowiącego, że osoba, która ma być ubezwłasnowolniona, musi być zbadana przez jednego lub więcej biegłych psychiatrów obowiązek zbadania przez psychiatrów istnieje tylko wówczas, gdy zachodzą uzasadnione wątpliwości co do stanu psychicznego uczestnika postępowania.

- Postanowienie SN z dnia 23 października 1973 r., sygn. II CR 548/73, LEX

- Znaczy to tyle, że jeżeli sąd uzna, iż inne okoliczności pozwalają na ocenę, że wnioski o ubezwłasnowolnienie jest bezzasadny nie ma obowiązku przeprowadzać dowodu z opinii biegłego.

Elementy opinii biegłych:

- ❖ Ocena stanu zdrowia psychicznego lub zaburzeń psychicznych albo rozwoju umysłowego osoby badanej,
- ❖ Umotywowana ocena zakresu zdolności osoby badanej do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw
- Obserwacja w zakładzie leczniczym na czas do 6 tygodni (max. Do 3 miesięcy) jest możliwa, o ile sąd uzna tego typu rozwiązanie za niezbędne i konieczność takiej obserwacji wynikać będzie z opinii co najmniej dwóch biegłych

Art. 554¹. [Cel postępowania dowodowego] § 1. Postępowanie dowodowe powinno ustalić przede wszystkim stan zdrowia, sytuację osobistą, zawodową i majątkową osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, rodzaj spraw wymagających prowadzenia przez tę osobę oraz sposób zaspokajania jej potrzeb życiowych.

§ 2. Sąd może zobowiązać osoby pozostające we wspólnocie domowej z osobą, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, do złożenia wykazu majątku należącego do tej osoby oraz do złożenia przyrzeczenia. Przepisy art. 913, 915-917 stosuje się odpowiednio.

- Powyższa regulacja wskazuje, że sąd w przypadku tego typu spraw nie powinien jedynie badać przesłanki stanu zdrowia takiej osoby, a pod osąd poddać także inne sfery życia, takie jak: sfera rodzinno- osobista, sfera zawodowa itd.)

- Okoliczności istotne:
 - ❖ Stan zdrowia osoby, której dotyczy wniosek,
 - ❖ Sytuacja osobista osoby, której dotyczy wniosek,
 - ❖ Sytuacja zawodowa osoby, której dotyczy wniosek,
 - ❖ Sytuacja majątkowa osoby, której dotyczy wniosek (możliwość posłużenia się wykazem majątku osoby, której dotyczy wniosek, gdzie wykaz ten został sporządzony przez pozostałych domowników zamieszkujących wspólnie z osobą, której dotyczy wniosek)

ORZECZENIA

Art. 557. [Treść postanowienia o ubezwłasnowolnieniu]
W postanowieniu o ubezwłasnowolnieniu sąd orzeka, czy ubezwłasnowolnienie jest całkowite, czy też częściowe i z jakiego powodu zostaje orzeczone.

(...) między ubezwłasnowolnieniem całkowitym a częściowym, a zwłaszcza między żądaniem orzeczenia ubezwłasnowolnienia całkowitego a żądaniem orzeczenia ubezwłasnowolnienia częściowego - także jako żądaniami (roszczeniami) procesowym - nie zachodzi stosunek, który pozwala na sformułowanie wynikającego ze skargi kasacyjnej twierdzenia, iż orzeczenie ubezwłasnowolnienia całkowitego jest „czymś więcej” niż ubezwłasnowolnienia częściowego, a zatem że jeżeli wniosek dotyczy ubezwłasnowolnienia całkowitego, to sąd - mimo braku stosownego wniosku - może orzec ubezwłasnowolnienie częściowe, a w pozostałym zakresie wniosek oddalić.

- Postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2012 r., sygn. III CSK 169/11, Legalis

- Powinno się wobec tego przyjąć, że sąd będzie związany żądaniem wniosku i podstawą żądania (odmiennie: Meritum, s. 876)
- Postanowienie o ubezwłasnowolnieniu musi zawierać następujące elementy:
 - ❖ Rodzaj ubezwłasnowolnienia- całkowite, częściowe
 - ❖ Powód ubezwłasnowolnienia

§

- Prawomocny odpis postanowienia o ubezwłasnowolnieniu przesyłany jest z urzędu sądowi opiekuńczemu

§

Art. 559. [Uchylenie i zmiana ubezwłasnowolnienia]

§ 1. Sąd uchyli ubezwłasnowolnienie, gdy ustaną przyczyny, dla których je orzeczono; uchylenie może nastąpić także z urzędu.

§ 2. Sąd może w razie poprawy stanu psychicznego ubezwłasnowolnionego zmienić ubezwłasnowolnienie całkowite na częściowe, a w razie pogorszenia się tego stanu - zmienić ubezwłasnowolnienie częściowe na całkowite.

§ 3. Z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także ubezwłasnowolniony.

- Uchylenie postanowienia o ubezwłasnowolnieniu: na wniosek lub z urzędu wtedy, gdy ustaną przyczyny, na podstawie których orzeczono ubezwłasnowolnienie
- Zmiana ubezwłasnowolnienia:
 - ❖ Z całkowitego na częściowe- przy poprawie stanu psychicznego
 - ❖ Z częściowego na całkowite- przy pogorszeniu się stanu psychicznego

Art. 560. [Zaskarżenie postanowień; środki odwoławcze]

§ 1. Do zaskarżania postanowień uprawniony jest sam ubezwłasnowolniony nawet wówczas, gdy ustanowiony został doradca tymczasowy albo kurator.

§ 2. Do środków odwoławczych wnoszonych przez osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie stosuje się art. 368. Środka odwoławczego wniesionego przez osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie odrzuca się z powodu nieusunięcia braków formalnych.

❖ Od postanowienia co do istoty sprawy- apelacja

❖ Od innych postanowień- zażalenie

- Sam ubezwłasnowolniony ma legitymację do wniesienia środków zaskarżenia, nawet wtedy, gdy ustanowiony został kurator lub doradca tymczasowy
- Uwaga: środek odwoławczy nie zostanie odrzucony mimo nieusunięcia braków, jeżeli środek ten został wniesiony przez osobę, której dotyczył wniosek

Zagadnienie	Powtórz- kliknij tutaj!
WŁAŚCIWOŚĆ I SKŁAD SĄDU W SPRAWACH O UBEZWŁASNOWOLNIENIE	<u><<powtórz>></u>
WNIOSKODAWCA W SPRAWACH O UBEZWŁASNOWOLNIENIE	<u><<powtórz>></u>
UCZESTNICY POSTĘPOWANIA W SPRAWIE O UBEZWŁASNOWOLNIENIE	<u><<powtórz>></u>
DORADCA TYMCZASOWY	<u><<powtórz>></u> <u><<powtórz>></u>
CO MUSI ZAWIERAĆ WNIOSEK O UBEZWŁASNOWOLNIENIE	<u><<powtórz>></u>
ŚWIADECTWO LEKARSKIE JAKO WYMÓG POSTĘPOWANIA	<u><<powtórz>></u>
ORZECZENIA W RAMACH POSTĘPOWANIA O UBEZWŁASNOWOLNIENIE	<u><<powtórz>></u>
ZMIANA/UCHYLENIE ORZECZENIA O UBEZWŁASNOWOLNIENIU	<u><<powtórz>></u>

SPRAWY MAŁŻEŃSKIE

ZEZWOLENIE NA ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA

§

Art. 561. [Zezwolenie na zawarcie małżeństwa] § 1. Zezwolenia na zawarcie małżeństwa kobiecie niemającej ukończonych lat osiemnastu udziela sąd opiekuńczy na jej wniosek. Postanowienie o udzieleniu zezwolenia staje się skuteczne z chwilą uprawomocnienia się i nie może być zmienione ani uchylone.

§ 2. Zezwolenia na zawarcie małżeństwa osobie dotkniętej chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym oraz osobom powinowatym w linii prostej udziela sąd na wniosek tych osób.

§ 3. W postanowieniu o udzieleniu zezwolenia wymienia się osobę, z którą małżeństwo ma być zawarte. Przed wydaniem postanowienia rozstrzygającego taki wniosek sąd wysłucha wnioskodawcę, osobę, z którą małżeństwo ma być zawarte, oraz w razie potrzeby osoby bliskie przyszłych małżonków. Gdy chodzi o udzielenie zezwolenia osobie dotkniętej chorobą psychiczną lub niedorozwojem umysłowym, sąd zasięgnie opinii biegłego lekarza, w miarę możliwości psychiatry.

Art. 561¹. [Wywiad środowiskowy] W sprawach, o których mowa w art. 561, sąd może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w celu ustalenia warunków, w jakich żyją osoby ubiegające się o udzielenie zezwolenia.

▪ Zezwolenie na zawarcia małżeństwa:

- ❖ Dla kogo: dla kobiety niemającej 18 lat, ale która ma ukończone 16 lat, jeżeli z okoliczności wynika, że zamierzone małżeństwo będzie zgodne z dobrem założonej przez nie rodziny
- ❖ Na czyj wniosek: tylko na wniosek kobiety niemającej 18 lat
- ❖ Kto wydaje postanowienie: sąd opiekuńczy
- ❖ Kiedy postanowienie staje się skuteczne: z chwilą uprawomocnienia; nie może być zmienione/uchylone

▪ Zezwolenie na zawarcie małżeństwa II:

- ❖ Dla kogo: 1) dla osoby dotkniętej chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym, jeżeli jej stan zdrowia lub umysłu nie zagraża małżeństwu ani zdrowiu psychicznemu przyszłego potomstwa, 2) dla osób powinowatych w linii prostej, jeśli zachodzą ku temu ważne powody
- ❖ Na czyj wniosek: tylko na wniosek osób wskazanych wyżej; w przypadku osób powinowatych w linii prostej- oboje nupturienti powinni złożyć dany wniosek
- ❖ Jaki sąd wydaje postanowienie: sąd „zwykły”- tj. niebędący sądem opiekuńczym

▪ Zainteresowanym w sprawie będzie drugi z nupturientów, dlatego też sąd powinien wezwać ich do udziału w sprawie.

▪ Przed wydaniem postanowienia dot. zezwolenia sąd obligatoryjnie powinien wysłuchać wnioskodawcę oraz osobę, z którą małżeństwo ma zostać zawarte. Osoby bliskie- tylko w razie potrzeby. Przed wydaniem zezwolenia osobie dotkniętej chorobą psychiczną lub niedorozwojem umysłowym- sąd obligatoryjnie powinien zasięgnąć opinii biegłego.

▪ Postanowienie o zawarciu małżeństwa powinno zawierać dane drugiego z nupturientów.

▪ Wywiad środowiskowy o którym mowa powyżej jest fakultatywny

INNE SPRAWY MAŁŻEŃSKIE

Art. 562. [Zwolnienie od obowiązku złożenia dokumentu]

Zwolnienia od obowiązku złożenia urzędowi stanu cywilnego dokumentu potrzebnego do zawarcia małżeństwa udziela sąd na wniosek osoby obowiązanej do złożenia dokumentu.

Zgodnie z art. 3 KRO sąd może zwolnić daną osobę z obowiązku przedłożenia dokumentu z powodu trudnych do zwyciężenia przeszkód.

Zgodnie z PASC (art. 76 i nast.) osoba zamierzająca zawrzeć małżeństwo jest obowiązana:

- 1) przedstawić dokument stwierdzający tożsamość;
- 2) złożyć pisemne zapewnienie, że nie wie o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa;
- 3) złożyć zezwolenie na zawarcie małżeństwa, jeżeli tego wymagają przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego;
- 4) Złożyć zezwolenie sądu na złożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przez pełnomocnika oraz pełnomocnictwo
- 5) Przedstawić inne dokumenty- np. w przypadku cudzoziemców

- ❖ Na czyj wniosek: na wniosek osoby zobowiązanej do przedstawienia dokumentu
- ❖ Kto wydaje postanowienie: sąd zwykły

Art. 563. [Działanie przez pełnomocnika] Do zgłoszenia wniosku o zezwolenie na złożenie przez pełnomocnika oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński uprawniona jest osoba, która zamierza udzielić pełnomocnictwa.

- ❖ Na czyj wniosek: na wniosek osoby, która ma być mocodawcą
- ❖ Kto wydaje postanowienie: sąd zwykły

- Zezwolenie nie zastępuje pełnomocnictwa

SPRAWY DOTYCZĄCE PRZESZKÓD MAŁŻEŃSKICH UZASADNIAJĄCYCH ODMOWĘ ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA

§

Art. 564. [Obowiązkowa rozprawa]

Postanowienie rozstrzygające o tym, czy okoliczność przedstawiona przez kierownika urzędu stanu cywilnego wyłącza zawarcie małżeństwa, a także o tym, czy okoliczności przedstawione przez kierownika urzędu stanu cywilnego uzasadniają odmowę:

- 1) przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński,
 - 2) wydania zaświadczenia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, o których mowa w art. 4¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego,
 - 3) wydania zezwolenia na zawarcie małżeństwa przed upływem terminu, o którym mowa w art. 4 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego,
 - 4) sporządzenia aktu małżeństwa zawartego zgodnie z art. 1 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego,
 - 5) wydania zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo,
- sąd wydaje po przeprowadzeniu rozprawy.

- Obowiązkowa rozprawa
- ❖ Kto może wnioskować: kierownik USC (art. 5 KRO), osoba, której odmowa dotyczy (art. 89 PASC)
- ❖ Kto wydaje postanowienie: zwykły sąd
- Z postanowienia kończącego postępowanie zainicjowane przez kierownika USC powinno wprost wynikać, czy dane małżeństwo może, czy nie może być zawarte. Jeżeli sąd stwierdzi, że wątpliwości kierownika USC były nieuzasadnione, to nie powinien wniosku oddalić, lecz powinien orzec o dopuszczalności zawarcia małżeństwa.
- Sprawy z 89 PASC: sąd, uwzględniając wniosek, stwierdza, że odmowa kierownika USC dokonania konkretnej czynności nie jest uzasadniona - prawomocne orzeczenie wiąże kierownika USC

ISTOTNE SPRAWY RODZINY

Art. 565. [Inne sprawy małżeńskie] § 1. Rozstrzygnięcie o istotnych sprawach rodziny w braku porozumienia małżonków, jak również udzielenie zezwolenia na dokonanie czynności, do której jest potrzebna zgoda drugiego małżonka lub której drugi małżonek sprzeciwił się, może nastąpić dopiero po umożliwieniu złożenia wyjaśnień małżonkowi wnioskodawcy, chyba że jego wystąpienie nie jest możliwe lub celowe.

§ 2. To samo dotyczy nakazu sądu, aby wynagrodzenie za pracę albo inne należności przypadające jednemu małżonkowi były w całości lub w części wypłacane do rąk drugiego małżonka.

§ 3. Przepis § 1 stosuje się także do rozstrzygnięcia o wyłączeniu odpowiedzialności małżonka za zobowiązania zaciągnięte przez drugiego z małżonków w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny, jak również do uchylecia postanowienia w tym przedmiocie.

Art. 565¹. [Wywiad środowiskowy] W sprawach, o których mowa w art. 565, sąd może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w celu ustalenia warunków, w jakich żyją małżonkowie.

- Za J. Gudowskim* :

„Artykuł 565 reguluje postępowanie w następujących rodzajach spraw dotyczących rodziny oraz stosunków między małżonkami:

1) o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach rodziny w razie braku porozumienia między małżonkami; chodzi o realizację art. 24 k.r.o., który przyznaje obojgu małżonkom prawo wspólnej decyzji;

2) o udzielenie zezwolenia na dokonanie przez jedno z małżonków czynności, do której jest potrzebna zgoda drugiego z nich lub której drugi z małżonków sprzeciwił się; przepis nawiązuje do art. 39 k.r.o. uprawniającego sąd do rozstrzygnięcia, gdy jedno z małżonków odmawia zgody lub porozumienie się z nim napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody (por. także art. 37 k.r.o.);

3) o pozbawienie jednego z małżonków samodzielnego zarządu majątkiem wspólnym; ten typ sprawy nie wynika wprawdzie *expressis verbis* z treści art. 565, należy jednak uznać, że mieści się w zakresie jego unormowania; świadczą o tym wyniki wykładni systemowej oraz treść art. 40 k.r.o., wyraźnie – przez użycie sformułowań „postanowić” i „postanowienie” – narzucającego tryb postępowania nieprocesowego. Przemawia za tym także możliwość uchylecia postanowienia w razie zmiany okoliczności (por. też postanowienie SN z dnia 30 sierpnia 1982 r., III CRN 163/82, GP 1983, nr 3);

4) o wydanie nakazu, ażeby wynagrodzenie za pracę albo inne należności przypadające jednemu z małżonków były wypłacane do rąk drugiego z nich; chodzi o realizację art. 28 k.r.o. przewidującego taką możliwość, gdy małżonek pozostający we wspólnym pożyciu nie spełnia ciężącego na nim obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny;

5) o wyłączenie odpowiedzialności jednego z małżonków za zobowiązania zaciągnięte przez drugiego z nich w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny; chodzi o urzeczywistnienie art. 30 § 2 k.r.o.”

- Kto może złożyć wniosek: tylko małżonkowie
- Fakultatywny wywiad środowiskowy

*[w:] Ereciński Tadeusz (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom IV. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające. Dostęp SIP LEX.

O PODZIAŁ MAJĄTKU WSPÓLNEGO

§

Art. 566. [Właściwość sądu w sprawie o podział majątku wspólnego]
W sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami właściwy jest sąd miejsca położenia majątku, a jeżeli wspólność ustała przez śmierć jednego z małżonków - sąd spadku.

Art. 567. [Postępowanie o podział majątku wspólnego]

§ 1. W postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd rozstrzyga także o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi.

§ 2. W razie sporu co do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym sąd może w tym przedmiocie orzec postanowieniem wstępnym.

§ 3. Do postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, a zwłaszcza do odrębnego postępowania w sprawach wymienionych w paragrafie pierwszym stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku.

Wyłączna właściwość sądu: sąd miejsca położenia majątku, a gdy wspólność ustała przez śmierć jednego z małżonków- sąd spadku

Kiedy ustaje wspólność majątkowa? W sytuacji:

- ❖ unieważnienia małżeństwa (art. 21 KRO),
- ❖ umownego wyłączenia wspólności ustawowej (art. 47 § 1 KRO),
- ❖ przymusowego zniesienia przez sąd wspólności ustawowej (art. 52 § 1 KRO),
- ❖ ubezwłasnowolnienia jednego z małżonków lub ogłoszenia upadłości jednego z małżonków (art. 53 KRO),
- ❖ rozwiązania małżeństwa przez rozwód (art. 56 § 1 KRO),
- ❖ orzeczenia separacji (art. 614 § 1 w zw. z art. 56 § 1 KRO)
- ❖ w razie śmierci jednego z małżonków.

Kto może być wnioskodawcą:

- ❖ każdy z małżonków lub byłych małżonków,
- ❖ wierzyciel jednego z małżonków lub byłych małżonków,
- ❖ wierzyciel obojga małżonków lub obojga byłych małżonków, pod warunkiem że dokonał on zajęcia roszczenia o podział majątku wspólnego w postępowaniu egzekucyjnym- 912 KPC,
- ❖ spadkobierca małżonka albo byłego małżonka,
- ❖ nabywca praw spadkowych po małżonku albo byłym małżonku, prokurator, RPO.

- We wniosku powinniśmy wskazać podstawę ustania wspólności majątkowej oraz majątek podlegający podziałowi. W tym postępowaniu sąd oprócz podziału składników majątku orzeka również o żądaniu ustalenia nierównych udziałów oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi. Z chwilą wszczęcia tego postępowania odrębne postępowanie w sprawach wyżej wymienionych jest niedopuszczalne.
- WAŻNE! Po zapadnięciu prawomocnego postanowienia o podział majątku uczestnik nie może dochodzić wyżej wspomnianych roszczeń, choćby nie były zgłoszone w ramach tego postępowania.
- To postępowanie może być prowadzone, jeżeli istnieje przedmiot tego postępowania, czyli majątek wspólny.
- Jeżeli jeden z byłych małżonków w ramach powyższego postępowania wysunie żądanie dot. tylko i wyłącznie rozliczenia nakładów poczynionych z majątku osobistego, a nie zażąda przy tym podziału majątku wspólnego, wówczas takie żądanie powinno zostać rozpatrzone jako roszczenie o zasądzenie odpowiedniej sumy pieniężnej i powinno być dochodzone w trybie procesowym!

Żądanie ustalenia nierównych udziałów: Małżonkowie mają co do zasady **równe udziały** w majątku wspólnym. Mogą jednak z ważnych powodów żądać ustalenia **nierównych udziałów** w tym majątku

SEPARACJA NA ZGODNY WNIOSEK MAŁŻONKÓW/ZNIESIENIE SEPARACJI

- Właściwość rzeczowa: sąd okręgowy
- Właściwość miejscowa: sąd, w którego okręgu małżonkowie mają wspólne zamieszkanie, a w braku takiej podstawy - sąd miejsca ich wspólnego pobytu. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnego miejsca zamieszkania ani pobytu, wniosek należy zgłosić w sądzie właściwym dla jednego z małżonków, zgodnie z art. 508 § 1-3.
- Postępowanie w sprawie orzeczenia separacji na zgodny wniosek małżonków lub w sprawie zniesienia separacji umarza się, gdy:
 - ❖ Nastąpił brak zgody co do orzeczenia separacji lub zniesienia separacji (w tym poprzez cofnięcie wniosku)
 - ❖ Jeden z małżonków zmarł
- W obu przypadkach przeprowadzenie rozprawy jest obligatoryjne
- W toku postępowania o orzeczenie separacji sąd nakłania małżonków do pojednania. Jeżeli istnieją widoki na pojednanie może skierować małżonków do mediacji. Jeżeli pojednanie nie nastąpi, a odroczenie rozprawy nie byłoby celowe, sąd przystępuje do rozpoznania sprawy
- Z chwilą wszczęcia postępowania o zniesienie separacji zawieszają się z urzędu postępowanie w sprawie o eksmisję jednego z małżonków pozostających w separacji ze wspólnego mieszkania, jak również postępowanie w sprawie o korzystanie przez małżonków pozostających w separacji ze wspólnego mieszkania. Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o zniesieniu separacji postępowanie umarza się z urzędu.

INNE SPRAWY RODZINNE ORAZ SPRAWY OPIEKUŃCZE

ZAGADNIENIE OGÓLNE

Art. 568. [Sąd opiekuńczy]

Sądem opiekuńczym jest sąd rodzinny.

Art. 569. [Właściwość sądu] § 1. Właściwy wyłącznie jest sąd opiekuńczy miejsca zamieszkania osoby, której postępowanie ma dotyczyć, a w braku miejsca zamieszkania - sąd opiekuńczy miejsca jej pobytu. Jeżeli brak i tej podstawy - właściwy jest sąd rejonowy dla m.st. Warszawy.

§ 2. W wypadkach nagłych sąd opiekuńczy wydaje z urzędu wszelkie potrzebne zarządzenia nawet w stosunku do osób, które nie podlegają jego właściwości miejscowej, zawiadamiając o tym sąd opiekuńczy miejscowo właściwy.

- W istocie, sądem opiekuńczym jest wydział rodzinny i nieletnich, inaczej mówiąc, wydział odpowiedniego sądu rejonowego, do którego właściwości należą sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego. Wszelkie czynności zastrzeżone dla sądu opiekuńczego dokonywane są przez sąd rodzinny jako wydział sądu rejonowego.

Reasumując, wydział rodzinny i nieletnich jako wydział odpowiedniego sądu rejonowego może działać:

- ❖ Jako sąd opiekuńczy o szczególnych kompetencjach,
- ❖ Jako sąd rejonowy o kompetencjach zwykłych

Właściwość miejscowa:

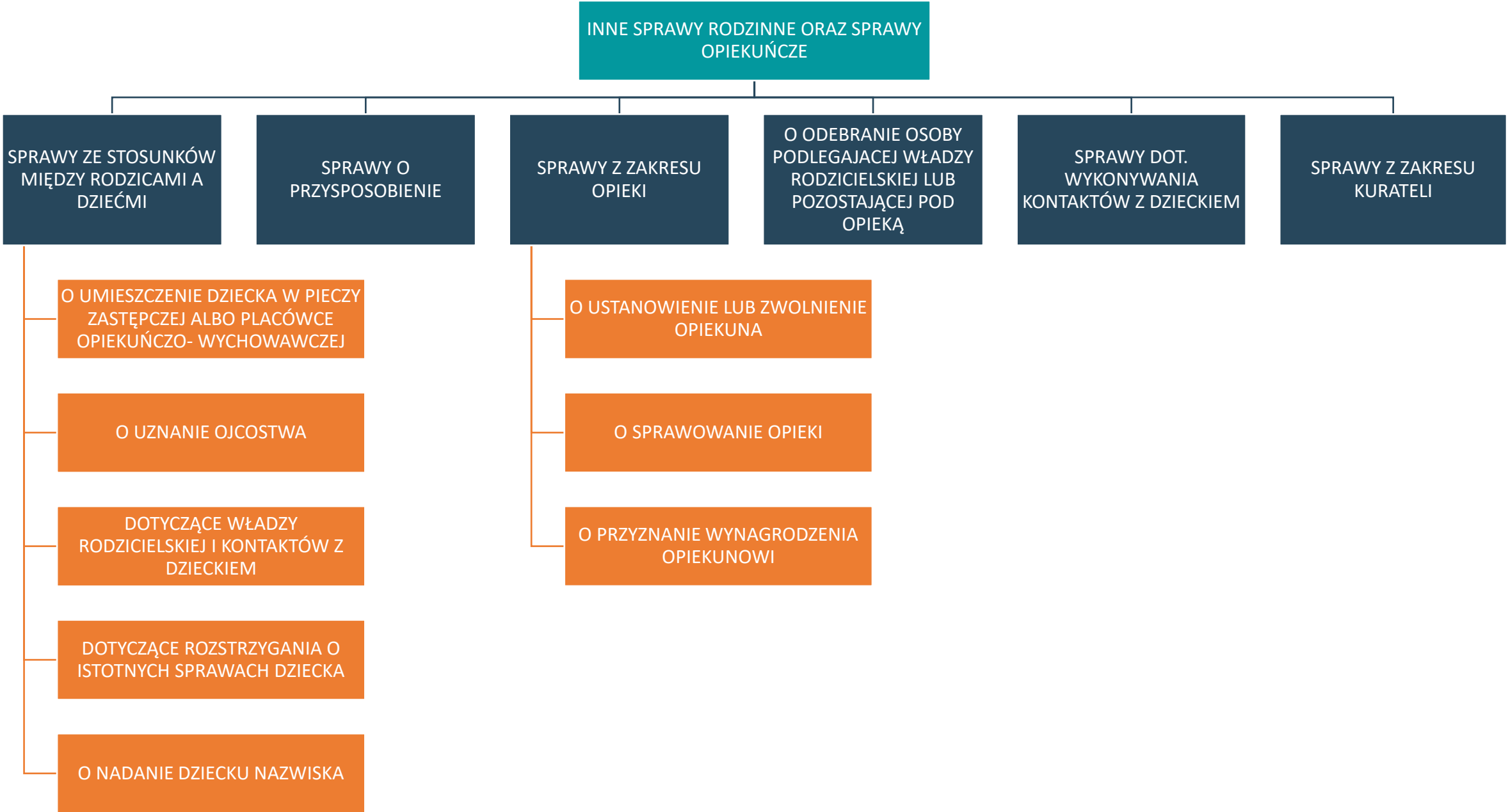
- ❖ Sąd opiekuńczy miejsca zamieszkania osoby, której postępowanie dotyczy (chodzi tu oczywiście o małoletniego) albo
 - ❖ sąd opiekuńczy miejsca pobytu osoby, której postępowanie dotyczy,
 - ❖ Sąd rejonowy dla m.st. Warszawy- w przypadku braku powyższych podstaw
-
- UWAGA! Sąd opiekuńczy może wydawać z urzędu wszelkie niezbędne zarządzenia także w stosunku do osób spoza swojej właściwości. Taka kompetencja sądu aktualizuje się w wypadkach nagłych, tj. takich sytuacjach, gdy jakiegokolwiek opóźnienie mogłoby spowodować szkodę po stronie małoletniego. Wówczas sąd, który wydał takie zarządzenie musi zawiadomić o tym fakcie sąd opiekuńczy miejscowo właściwy.
 - W sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzone na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. mamy właściwość sądu okręgowego mającego siedzibę w miejscowości stanowiącej siedzibę sądu apelacyjnego, jeżeli na tym obszarze osoba podlegająca władzy rodzicielskiej lub pozostająca pod opieką ma miejsce zamieszkania lub pobyt.
 - Uznanie ojcostwa może nastąpić także przed sądem opiekuńczym niewłaściwym według przepisów ogólnych. W takim wypadku o uznaniu zawiadamia się właściwy sąd opiekuńczy.

POZOSTAŁE INFORMACJE

- Możliwość wszczęcia sprawy z urzędu
- Fakultatywny wywiad środowiskowy co do osoby małoletniego
- Możliwość mediacji w sprawach, w których istnieje dopuszczalność zawarcia ugody
- Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy- na tej podstawie sąd opiekuńczy może wówczas działać z urzędu
- Osoba pozostająca pod władzą rodzicielską, opieką albo kuratelą ma zdolność do podejmowania czynności w postępowaniu dotyczącym jej osoby, chyba że nie ma zdolności do czynności prawnych
- Sąd może ograniczyć lub wyłączyć osobisty udział małoletniego w postępowaniu, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.
- W sprawach opiekuńczych osób małoletnich sąd z urzędu zarządza odbycie całego posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych, jeżeli przeciwko publicznemu rozpoznaniu sprawy przemawia dobro małoletniego.
- UWAGA! Sąd opiekuńczy może zmienić swe postanowienie nawet prawomocne, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy.
- WAŻNE! Postanowienia sądu opiekuńczego są skuteczne i wykonalne z chwilą ich ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą ich wydania.
- Przymus radcowsko- adwokacki w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. (przymus nie ma zastosowania do wniosku)

KATALOG SPRAW

Zagadnienie	Powtórz- kliknij tutaj!
ZEZWOLENIE NA ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA	<u><<powtórz>></u>
SPRAWY O PODZIAŁ MAJĄTKU WSPÓLNEGO	<u><<powtórz>></u>
UMORZENIE POSTĘPOWANIA O ZNIESIENIE SEPARACJI/ORZECZENIA SEPARACJI NA ZGODNY WNIOSEK MAŁŻONKÓW	<u><<powtórz>></u>
SĄD OPIEKUŃCZY	<u><<powtórz>></u>
KIEDY POSTANOWIENIA SĄDU OPIEKUŃCZEGO STAJĄ SIĘ SKUTECZNE I WYKONALNE?	<u><<powtórz>></u>
KIEDY SĄD OPIEKUŃCZY MOŻE ZMIENIĆ POSTANOWIENIE?	<u><<powtórz>></u>